

novinky z radnice

foto: E. Ursinyová

mesto Trnava ■ ročník XIX ■ číslo 11/12 ■ december 2008 / január 2009

Karty v hre

Sú chvíle, keď si položíš otázku: „Má to vôbec zmysel?“

Vyrastal som v prostredí, kde mi rozдали karty s úctou k životu a k ľuďom. V hre života išlo o podanie ruky, hľadanie spravodlivosti a zmyslu, rozlišovanie dobra a zla. Vďaka týmto hodnotám, hoci sám balansujúc pri ich dodržiavaní, som preklenul krízy, ťažkosti i okamihy šťastia v krátkych splynutiach ideálu s realitou.

V čoraz rýchlejšej dobe akoby pôvodnú hru života nahradila nová, s inými kartami. Tromf ideálov spojený s pokojom v duši prekryla reklama s túžbou mať. Kontúra oddeľujúca dobro od zla stratila rozlišovaciu schopnosť. Všetko sa zlialo v subjektívnych videniach sveta do pestrofarebnej zmesi. Dobro a zlo sú pre dosiahnutie úspechu a zisku nepodstatné. Delíme sa na tých, čo sú s nami a proti nám.

Špinavé peniaze neexistujú, berie ten, kto má viac.

Podaná ruka je stratený čas. Pomôcť si musí každý sám.

Spravodlivosť je kategóriou z iného sveta.

Hrá sa rýchlo a bez milosti. Podvádzame s úsmevom na tvári a podrážame nohy tým, čo nám stoja v ceste.

Strácame pamäť i schopnosť diferencovať. Pomocou argumentov ospravedlňujeme nečestné kroky.

S kartami, ktoré som dostal v detstve, sa dnes čoraz ťažšie hrá.

Ešte ťažšie sa rozdáva priateľom či deťom.

Kartám hodnôt vyprchala farba aj cena.

Tak ako čaru Vianoc. Zaplavení stálou ponukou, v strachu o to, čo máme, s obnovovanou túžbou po novom a lepšom tovare, berieme život ako nutnosť a samozrejmosť. Nemáme dôvody radovať sa z neho.

Vytratili sa chvíle, v ktorých dokážeme prekročiť vlastný egoizmus v radosti z toho, že sme.

Napriek tomu som mal šťastie. Dostal som karty, ktoré mi ho sprostredkovali. Stretol som a ešte stretávam ľudí, ktorí s nimi hrajú a žijú. Udržiavajú tak v hre vážnosť otázky dobra a zla, úcty k životu a k ľuďom. S vierou v spravodlivosť. Pochopili, že hodnoty neprinesú politici, ani euro a neobjavia sa z ničoho nič pod stromčekom. Vyvstanú zo života samého za predpokladu, že sme ochotní pre ne aj niečo urobiť. S nimi sa vracia zmysel i porozumenie daru života, s ktorým je neoddeliteľne spojené čaro Vianoc.

Nová tvár, starý zvuk

11. 06. 2008 – Snímanie zvonov z veže Dómu sv. Mikuláša

06. 11. 2008 – Vyzdvihnutie zvonov na vežu Dómu sv. Mikuláša

Tak ako je oltár srdcom chrámu – zvon je jeho hlasom. Každý úder srdca je ako šifrovaná správa náboženského i sociálno-spoločenského života obce. Hlása: „Živých zvolávam, blesky rozháňam, mŕtvych oplakávam“.

Zvony sú neoddeliteľnou súčasťou architektúry kostola a nenahradiiteľnou symbolickou súčasťou liturgie. Ich zvuk sa stal akýmsi podvedomým sprievodcom nášho každodenného života a zažitou akustickou kulisou našich miest. No len málokto si uvedomuje výpovednú hodnotu ich samých. Okrem svojej oznamovateľskej funkcie totiž predstavujú neuveriteľný historický prameň. Vypovedajú o dejinách umenia, remesiel, technológií, ale tiež muzikológie, liturgiky, jazykovedy, epigrafie (náuky o písme a nápisoch) a predovšetkým o dejinách kampanológie – náuky o zvonoch a zvonárstve.

Avizovaná, nie každodenná udalosť je za nami. Osádzanie zvonov na vežu je nie častá, ale vždy veľká cirkevná slávnosť, no len zriedkakedy sa stáva, že zvony, ktoré boli zo zvonice zvesené, sa vracajú naspäť na pôvodné miesto.

Vo štvrtok 6. novembra bolo na Námestí sv. Mikuláša rušno už od rána. Presne na ôsmu hodinu pristál kamión s českou poznávacou značkou, zakrátko na to malý autožeriav, a mohlo sa začať. Hlúčik zvedavcov s nachystanými fotoaparátmi sa pomaly zväčšoval. Obidva zvony, bezpečne zaistené na drevenej podložke, boli zložené povedľa schodov medzi farským kostolom a starým arcibiskupským palácom, tak, aby si ich okoloídúci mohli z bezprostrednej blízkosti prezrieť, či sa s nimi odfoťiť. Sledovať majstrov pri práci bolo nevšedné, príprava kompletizácie zvonovej výbavy sa predsa nevidá každý deň (foto 1).

Nemenej zaujímavé a trochu poučné bolo pozorovať reakcie a správanie ľudí. Okoloídúci sa pristavovali, obdivovali aktérov nevšedného predstavenia – prácu majstrov aj výsledok práce ich rúk, a tí, čo mali po ruke aparáty, nechávali sa na pamiatku fotografovať. Poskytnúť ľuďom možnosť zažiť, dotknúť sa, priblížiť sa k niečomu ojedinelému, bol zámer. Záujem bol veľký, reakcie len pozitívne. To skutočne teší. Čosi to o nás ako o spoločnosti zrejme napovedá. Ako však postupne plynul ten slnkom zaliaty štvrtok, uvedomila som si jeden neprehliadnuteľný fakt; je to zrejme v nás ľuďoch, akýsi automatický inštinkt uprednostňovať, obdivovať a vyššou známku hodnotiť vždy to väčšie, pestrejšie, okatejšie. Aj tu prevážila túžba človeka po veľkoleposti. Hoci stáli vedľa seba dva zvony – sv. Štefan a sv. Barbora, každý úplne prehládajúc ten menší, skromnejší, automaticky zamieril k veľkej, bohato zdobenej

Barbore a skladal chvály – veleby na jej krásu, rozmer, ornamenty. Je samozrejme, že bez potrebných znalostí človek – laik nedokáže zhodnotiť odbornú stránku veci, ale i tak mi prišlo trochu ľúto, že len jeden pán spomedzi divákov sa zamyslel a vyslovil otázku, ktorý z nich je hodnotnejší (samozrejme, nie materiálne). Veľkosť, váha, pekná tvár – všetko skízlo po povrchu. Asi aj to o nás ako o spoločnosti čosi napovedá, no to už je téma pre fórum iných odborníkov.

Staré známe „menej býva viac“ však platí aj v tomto prípade. Práve ten podcenený NAJmenší zvon sv. ŠTEFAN je z hľadiska veku a súvzťažnosti s kostolom spomedzi ostatných najvzácnejší. Na pohľad je prostý, zdobený len páskou s nápisom písaným gotickou majuskulou, no práve tento typ výzdoby je jedným z datovacích prvkov zaraďujúcich zvon do 14. stor. (za datovanie srdečne ďakujem kolegovi Mgr. Jurajovi Gembickému ml. z Krajského pamiatkového úradu Košice). To znamená dve zásadné veci: 1. Je to NAJstarší zvon Dómu, NAJstarší zvon Trnavy a zároveň jeden z NAJstarších a NAJvzácnejších zvonov Slovenska. 2. Keďže bol Hrubý kostol vybudovaný v 14. stor., a aj zvon sv. Štefan pochádza zo 14. stor., dá sa predpokladať, že bol vyrobený ako zákazka

pre vtedy vznikajúcu novostavbu farského kostola. Spomedzi hnutelných súčastí kostola je jediným doteraz známym zachovaným pamätníkom výstavby Dómu. (foto 2). Toto časové zaradenie potvrdil aj reštaurátor pán Petr Rudolf Manoušek. V záverečnom protokole uvádza, že podľa „vyhodnocení všech dostupných poznatků s již existujícími údaji lze zvon STEFAN s jistotou datovat do první poloviny 14. století,“ pričom najneskoršiu hranicu jeho vzniku limituje rokom 1350.

Ale aby sme našim zvyšným dvom zvonom nezostali nič dlžní, je treba povedať, že každý z nich má svoje NAJ:

NAJväčším zvonom Dómu je hlavný (po trnavsky povedané „hrubý“) zvon sv. MIKULÁŠ z roku 1583, zasvätený patrónovi chrámu. Jeho jedinečnosť spočíva v tom, že je jedným z mála zachovaných renesančných artefaktov Dómu. Pochádza z obdobia renesančných úprav, kedy vznikla strecha (krov) južnej veže. Je zároveň NAJväčším trnavským zvonom. Keďže nebol poškodený, počas opráv zvyšných dvoch zostal na veži.

Zvon sv. BARBORA bol pôvodne tiež renesančným zvonom (z roku 1569), ale Fridrich Vilhelm Fischer starší – zakladateľ známeho trnavského zvonolejárskeho rodu – ho v roku 1874 po puknutí roztopil a preliat do dnešnej podoby. Je teda NAJmladším zvonom Dómu; spomedzi všetkých troch má NAJnižší tón.

Tak ako je každý človek nenapodobiteľná individualita, aj každý jeden zvon je jedinečný. Napriek tomu na Slovensku povedomie o hodnotách a potrebe ochrany tohto osobitého kultúrneho bohatstva stále chýba. Prevládajú neodborné, skôr poškodzujúce zásahy do aj tak zdecimovaného zvonového fondu. Žiaľ, najrozšírenejšou praktikou opráv poškodených historických zvonov u nás je stále ich roztápanie a prelievanie, čo vlastne znamená ich fyzický zánik. Kampanológia ako vedná dis-

ciplína je tu doslova v zárodkoch, chýbajú odborníci kompetentní na reštaurovanie historicky cenných zvonov. Práve to je dôvod, prečo boli práce realizované v zahraničí. Pán Petr Rudolf Manoušek z Prahy, ktorý je oprávnený na reštaurovanie zvonov a zároveň je aj súdnym znalcom v odbore kampanológia, pracuje od roku 2002, kedy mu povodeň zničila jeho pražskú dielňu, v meste Asten – v dielni holandských kolegov z firmy Royal Eijsbouts. Asten je zároveň sídlom Národného holandského múzea zvonohier a práve zo zbierky tohto múzea nám pán Manoušek priniesol fotku veľmi podobného, takmer identického zvona, obrazne povedané „bratranca“ nášho Štefana. Je to zvon z mesta Niftrik pochádzajúci z roku 1318 (foto 3, P. R. Manoušek).

Dlhé putovanie farských zvonov sa skončilo. Precestovali pol Európy, aby sa im scelili pukliny a zahojili boľáčky; päť mesiacov naberali silu a nový dych, počas pobytu v Astene svojou krásou dokonca stihli potešiť účastníkov medzinárodného zvonárskeho kongresu. Po svojom letnom dobrodružstve sa vrátili naspäť domov, do svojej veže, kde ich privítala nová pohodlná kolíska z dubového dreva.

Daniela ZACHAROVÁ

Krajský pamiatkový úrad Trnava, foto 1, 2: autorka

Marianum dostalo titul Kultúrna pamiatka roka

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky 4. novembra v Dvorane Ministerstva kultúry slávnostným odovzdávaním cien uzavrelo 3. ročník súťaže Kultúrna pamiatka roka. Z pätnástich prihlásených objektov si cenu Fénixa z rúk ministra kultúry Slovenskej republiky Mareka Maďariča prevzali vlastníci a reštaurátori štyroch pamiatok. Nositeľmi titulu Kultúrna pamiatka roka 2007 sa stali secesný most s kamennou novobarokovou balustrádou zábradlia v Kráľovej pri Senci, ďalej objekt Marianum v Trnave, radnica v Bardejove a tiež Kaplnka sv. Kataríny na Michalskej ulici v Bratislave.

Ministerstvo kultúry ako vyhlasovateľ a organizátor súťaže pri jej príprave spolupracuje s vedeckými a odbornými inštitúciami z oblasti ochrany pamiatkového fondu a partnermi súťaže, ktorými sú Slovenský plynárenský priemysel, a.s a Nadácia SPP.

Cieľom súťaže je každoročne oceniť komplexnú, profesionálnu a výnimočne kvalitnú prípravu a realizáciu obnovy kultúrnych pamiatok a inšpirovať tak zodpovedný prístup vlastníkov národných kultúrnych pamiatok k ochrane kultúrneho dedičstva.

Na uvedený titul sa okrem osvedčenia a ceny v podobe artefaktu Fénixa viaže i finančná odmena vo výške 250 000 Sk.

Tlačová správa MK SR

kresba: A. Grossmann

V skratke

■ Konferencia o výchovnom poradenstve na školách

Výchovný poradca na školách v súčasnosti je téma výročnej konferencie o vzdelávaní, ktorá sa pod záštitou Trnavskej univerzity uskutočnila 27. novembra o 8.30 h v konferenčnej sále trnavskej radnice. Podujatie pripravilo Mesto Trnava v rámci plnenia programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja spolu s Trnavským samosprávnym krajom, Trnavskou univerzitou, Univerzitou sv. Cyrila a Metoda, Materiálovotechnologickou fakultou Slovenskej technickej univerzity a Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Trnave, s ktorými minulý rok podpísalo Dohodu o spolupráci v oblasti vzdelávania.

Cieľom konferencie bolo vytvorenie komunikačného priestoru medzi prierezovými inštitúciami zaoberajúcimi sa výchovným poradenstvom na školách. Hovorilo sa aj o pozícii výchovného poradcu na školách, požiadavkách na výchovné poradenstvo a výchovných poradcov v súčinnosti s aktuálnou legislatívou, možnostiach ich ďalšieho vzdelávania, kariérového rastu a zlepšenia kariérového poradenstva v prepojení škôl s trhom práce.

■ Začali sa konzultácie o rekonštrukcii futbalového štadióna

Podľa dohôd so zahraničným investorom – firmou Hidber Consultants GmbH, v zastúpení Marazzi International a REMAC GmbH, týkajúcich sa plánovanej rekonštrukcie futbalového štadióna Antona Malatinského (ŠAM), dostalo Mesto Trnava od švajčiarskeho partnera podklady na úpravu územného plánu a na rokovanie mestského zastupiteľstva (MZ). To ešte musí schváliť investičný zámer v zmysle uznesenia MZ 346/2008 o výpožičke pozemkov ŠAM za účelom tejto rekonštrukcie.

V súlade s postupom prípravy materiálu na rokovanie MZ treba absolvovať viaceré konzultácie, pripomienkovania a rokovania v záujme úspešného pokračovania rekonštrukcie ŠAM. Prvé konzultácie sa začali v poslednej dekáde novembra.

■ Správne poplatky sa už dajú na mestskom úrade zaplatiť aj kartou

Po prvý raz bola v stredu 12. novembra na Mestskom úrade v Trnave využitá možnosť zaplatiť správny poplatok pri vybavovaní občianskych záležitostí prostredníctvom platobnej karty. Terminál umožňujúci občanom bezhotovostné platby je umiestnený od 10. novembra v pokladni na prízemí mestského úradu na Trhovej ulici. Týmto krokom chce trnavský magistrát vyjsť občanom v ústrety aj v súvislosti s prechodom na euro a predchádzať tak najmä v prvých dňoch budúceho roka prípadným problémom s nedostatkom euro mincí pri platení správnych poplatkov v hotovosti. Možnosti bezhotovostných platieb na mestskom úrade sa budú rozširovať, ďalší terminál by mal čoskoro pribudnúť napríklad v Kancelárii prvého kontaktu na Trhovej ulici.

■ Trnavským škôlkarom sa cvičné požiarne poplachy páčia

Mesto Trnava vykonáva v novembri a decembri cvičné požiarne poplachy v materských školách vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Ochrana pred požiarmi je súčasťou výchovy aj v týchto predškolských zariadeniach. V období pred cvičným požiarnym poplachom, ktorý sa uskutočňuje na základe zákona NR SR č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi, vysvetlia učiteľky deťom, čo je oheň a prečo môže byť nebezpečný, ako vzniká požiar a kto sú požiarnici. Najdôležitejšou časťou prípravy sú hlavné zásady správania pri po-

žiari, zvládnutie stresu a paniky. „Deťom sa cvičný požiar ny poplach páči. Tešia sa z toho. Pre nich je to také menšie oživenie, spesťrenie,“ hovorí zamestnanec referátu civilnej obrany a požiarnej ochrany Mestského úradu v Trnave Marek Vrždíak.

Spomínaný zákon ukladá povinnosť vykonať najmenej raz za rok cvičný požiar ny poplach v objektoch právnických osôb a podnikateľov. Ich hlavnou úlohou je preveriť účinnosť požiar nych poplachových smerníc, evakuačného plánu a poznať povinnosti zamestnancov pri vzniku požiaru.

■ Nová kanalizácia v športovom areáli v Modranke

Do Vianoc by mala byť hotová kanalizácia v športovo – rekreačnom areáli v Trnave – Modranke. Areál sa nachádza v severozápadnom okraji obce súbežne s tokom Trnávky, jeho okrajom prechádza mestský kanalizačný zberač. V rámci projektu je objekt čerpacej stanice vo vzdialenosti 3,5 m od zberača. Navrhnutá trasa kanalizácie je vedená v areáli a bude odvádzat splaškové vody zo sociálnych zariadení, z bufetu a z ubytovacej časti. Keďže areál je sezónne využívaný, nebude odtok plynulý počas celého roka. Predpokladané náklady mestskej samosprávy na realizáciu sú približne 1 milión 400 tisíc korún.

■ Na Prednádraží pribudne nová prepojovacia cesta

V rámci etapy B/1, ktorá je súčasťou projektu humanizácie sídliska Prednádražie II., bude vybudovaná prepojovacia šesť metrov široká komunikácia medzi ulicami Čajkovského a Mozartova. Súčasťou výstavby je aj 32 nových parkovacích miest. Odvodnenie bude zabezpečené stokou cez existujúci odľučovač ropných látok. Osadené bude nové dopravné značenie. Vybudované majú byť aj dve nové svetelné miesta, ktoré budú napojené z jestvujúceho rozvodu verejného osvetlenia. Staré nefunkčné jestvujúce oplotenie bude zde-

montované. Nevyhnutný je výrub dvoch stromov, ktoré sú v kolízii so stavbou a presadenie jedného mladého stromu. Popri areáli školy sa však uskutoční výsadba nových drevín a ďalšej zelene. Predpokladané náklady na realizáciu sú 3 milióny 500 tisíc korún. V prípade priaznivého počasia bude stavba hotová už do konca tohto roka.

■ Nové parkovisko na Clementisovej ulici

Desať kolmých obojstranných parkovacích miest pribudne do Vianoc na Ulici Vladimíra Clementisa 22 – 24. Jedno parkovacie miesto bude vyhradené pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu. Parkovisko, komunikácia aj chodník budú z betónovej dlažby. Odvodnenie je zabezpečené priečnymi a pozdĺžnymi sklonmi k obrubníku a ďalej k navrhovanému uličnému vpustu. Dažďové vody budú odvedené kanalizačným potrubím do vsakovacej jamy, ktorá je umiestnená v zelenom ostrovčeku. Navrhnuté je aj trvalé dopravné značenie, ktoré bude osadené po ukončení stavby. Predpokladané náklady samosprávy na realizáciu sú 500 tisíc korún.

■ Poznáme víťazov súťaží o najkrajší balkón a predzáhradku

Komisia životného prostredia a prírodných hodnôt pri Mestskom zastupiteľstve v Trnave vyhodnotila deviaty ročník súťaží O najkrajšiu kvetinovú výzdobu balkóna a O najkrajšie upravenú predzáhradku.

Prvé miesto a odmenu 4 000 korún za najkrajšie zakvitnutý balkón získala v tomto roku Anna Belková zo Špačinskej cesty, ako druhá sa umiestnila Mária Moravcová z Goliánovej ulice, ktorá bola odmenená sumou 3 000 korún a tretie miesto s odmenou 2 000 korún obsadila obyvateľka Mozartovej ulice Mária Čapková.

Prvé miesto a odmenu 5 000 korún v súťaži O najkrajšie upravenú predzáhradku získala Jozefína Macháčová zo Sadovníckej ulice, druhé miesto s odmenou 4 000 korún obsadil Ján Tallo z Hospodárskej ulice a tretie miesto s odmenou 3 000 korún patrí Ivanovi Ševčovičovi zo Štúrovej ulice. Vzhľadom na vyšší počet súťažiacich tento rok komisia rozhodla aj o udelení odmeny 2 000 korún obyvateľke Hospodárskej ulice Antónii Korcovej, ktorá sa umiestnila ako štvrtá.

Hlavnými kritériami pri hodnotení boli výber druhu balkónových a záhradných okrasných rastlín, hustota a kompaktnosť porastu, bohatosť kvetu u kvitnúcich druhov, farebnosť, usporiadanie a estetický vzhľad.

■ Dobročinné podujatia počas adventu

Podľa pomocnú ruku tým, ktorí sú na pomoc druhých odkázaní, patrí už roky medzi tradície adventu v Trnave. Aj tento rok sú pripravené rôzne podujatia zamerané nielen na podporu osamelých, chorých alebo ľudí v sociálnej núdzi, ale aj na prekonávanie pomyselných vzdialeností medzi nami v očakávaní najkrajších sviatkov roka. Neobvykle zavčas, už v piatok 5. decembra, kedy zavíta do Trnavy aj sv. Mikuláš, sa v tento rok na Trojičnom námestí začne neodmysliteľný predaj vareného vína na dobročinné účely, ktorý potrvá do 17. decembra. Výťažok z neho bude odovzdaný v pondelok 22. decembra súčasne s prijatím Betlehemského svetla. Svätý Mikuláš poteší nielen trnavské deti, ale v stredu 10. decembra navštívi aj seniorov v domove dôchodcov. Znova sa uskutoční zbierka trvanlivého pečiva a štedrá večera pre osamelých a bezdomovcov v Katolíckej jednote Slovenska na Novosadskej ulici. Pásno dobročinných podujatí vyvrcholí v utorok 23. decembra koncertom v sále Marianum, kde zaznie Vianočné oratórium Johanna Sebastiana Bacha. Výťažok z dobrovoľ-

ného vstupného bude venovaný hospicu Svetlo v Trnave.

■ Anketa v rámci Európskej sociálnej sondy 2008 aj v Trnave

Od novembra 2008 do februára 2009 budú anketári spoločnosti GfK Slovakia realizovať v náhodne vybraných domácnostiach osobné rozhovory pre prieskum Európska sociálna sonda 2008. Budú sa preukazovať anketárskym preukazom a sprievodným listom. Rozhovor zaznamenajú do dotazníka. Všetky poskytnuté informácie sa budú považovať za prísne dôverné v súlade so zákonom o ochrane osobných údajov.

Prieskum Európska sociálna sonda 2008 prebieha súbežne v 24 európskych krajinách a jeho cieľom je pomôcť pochopiť, aké názory, predstavy a presvedčenia majú ich obyvatelia. Koordinátorom prieskumu je Spoločenskovedný ústav Slovenskej akadémie vied a jeho realizátorom spoločnosť GfK Slovakia, zaoberajúca sa marketingovým prieskumom a poradenstvom. Ďalšie informácie o projekte je možné nájsť na teletexte STV 2 a STV 3 (stránka 733) a na internetovej adrese www.gfk.sk.

■ Občania môžu podávať návrhy na udelenie ocenenia mesta Trnava

Do konca tohto kalendárneho roka môžu občania podávať svoje návrhy na osobnosti alebo kolektívy, ktoré podľa ich názoru spĺňajú podmienky na udelenie ocenenia mesta Trnava. Magistrát týmto spôsobom pokračuje v tradícii vyjadrovania vďaky a úcty prostredníctvom Ceny mesta Trnava, čestného občianstva alebo pamätnej tabule či pomníka venovaného tým, ktorí sa významným spôsobom zaslúžili o rozvoj a dobré meno nášho mesta, jeho propagáciu v zahraničí, priateľstvo medzi národmi a partnerskými mestami a obohatili ľudské

poznanie vynikajúcimi tvorivými výkonmi v nielen oblastiach kultúry a umenia, vedy, techniky a športu, ale napríklad aj v oblastiach vzdelávania, osvety, medzidudských vzťahov a upevňovania etických hodnôt, sociálneho cítenia a dlhodobých úspešných aktivít zameraných na pomoc krízovým skupinám a sociálne odkázaným. Návrhy treba poslať do 31. decembra na adresu Primátor mesta Trnava,

Hlavná 1, 917 71 Trnava alebo elektronic-ky na adresu viera.hrdivna@trnava.sk. Formuláre na podávanie návrhov sú k dispozícii v Kancelárii prvého kontaktu na Trhovej ulici 3, na referáte protokolu na radnici, Hlavná 1 a na www.trnava.sk. Predložené návrhy prerokuje komisia pre udeľovanie ocenení a budú predložené na schválenie mestskému zastupiteľstvu.

-eu-, -rg-

Predstavovali sa hendikepované deti

Dať šancu aj tým, ktorí sa v živote nemôžu naplno uplatniť. To bolo hlavnou ambíciou organizátorov prvého ročníka prehliadky tvorivosti žiakov a klientov špeciálnych škôl a hendikepovaných detí, ktorý sa pod názvom Tvorba nepoznaných detí uskutočnil 20. novembra v Kalokagatii – Centre voľného času.

Rôznorodý rozmer vystúpení detí potvrdil, že hoci im príroda ubrala na telesnom či duševnom zdraví, nie sú ochudobnené o cit, zmysel pre krásu či umenie. V každodennej praxi sa o tom pri nácvikoch a hrách presvedčajú trnavské pedagogičky. A práve z každodennej praxe vznikla myšlienka vytvoriť tradíciu prehliadky tvorby detí s hendikepom. „Práca s takýmito žiakmi a klientmi našej školy vyžaduje špecifické vyučovacie formy. Jednou z nich je aj dramatizácia, ktorá si u nás získava a nachádza postupne nových nadšencov z radov učiteľov, vychovávateľov a špeciálnych pedagógov. Vytváraním týchto dramatických postáv prostredníctvom maňušiek, kulís a rekvizít, naštudovanie hier a ďalšie formy prispievajú k rozvoju ich sociálneho cítenia, tvorivosti a rozvoju samostatnosti žiakov a klientov. Samozrejme, ku každému treba špecificky pristupovať,“ hovorí spoluorganizátorka a zástupkyňa pre praktickú školu Spojenej školy na Čajkovského ulici v Trnave Andrea Hrdá. Spojená škola vznikla pred dvoma rokmi a zastrešuje Špeciálnu základnú školu s materskou školou, Praktickú školu a Školu pri zdravotníckom zariadení, ktoré navštevujú deti a klienti od 3 do 26 rokov.

„Venujeme sa aj vzdelávaniu detí s mentálnym postihnutím, autizmom a začali sme sa venovať aj žiakom s viacnásobným postihnutím. Prvý ročník prehliadky tvorivosti nepoznaných detí sme mohli pripraviť vďaka Mestu Trnava a školskému stredisku v našej škole. Na prehliadke sa predstavili Domov sociálnej starostlivosti na Stromovej ulici, Špeciálna základná škola na Spojnej ulici, Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých Hestia, Spojená škola na Beethovenovej ulici. I keď je to prehliadka tvorivosti detí s mentálnym postihom, aktívne boli aj deti dvoch škôl – na Vančurovej ulici a Ulici A. Kubinu. Práve s nimi máme dobrú spoluprácu pri spoločných vystúpeniach hendikepovaných a zdravých detí. Klienti a žiaci našej školy sa predstavili dramatizáciami, tanečnými vystúpeniami, vystúpením Matka a Kubka či Kleopatrou. Určitá tréma tam bola, ale u týchto detí je milá tá spontánnosť, keď im v nej dáme priestor sa predstaviť, prejaví sa u nich aj zodpovednosť a veľmi to prežívajú,“ konkretizuje zástupkyňa pre praktickú školu Spojenej školy na Čajkovského ulici v Trnave Andrea Hrdá. Organizátori boli s prvým ročníkom súťaže tvorivosti hendikepovaných detí spokojní a prehliadka by mala v budúcnosti mať cyklický charakter.

Martin JURČO

Zámenu korún na eurá si nenechávajte na poslednú chvíľu

Zavedenie eura na Slovensku sa dotkne každého z nás. Na novú menu si budeme zvykať postupne, na jej príchod sa však máme možnosť pripraviť už teraz. Najvýhodnejšie je čo najskôr vložiť peniaze do banky a vyhnúť sa tak radom v obchodných miestach bánk začiatkom roka 2009. O ďalšie zaujímavé informácie o tom, ako prejsť na euro bez komplikácií, sme požiadali Gabriela Szekeresa, riaditeľa Regionálneho riaditeľstva Slovenskej sporiteľne v Trnave.

Začiatok roka 2009 je výnimočný tým, že od 1. do 4. januára

2009 nás čakajú tri dni pracovného pokoja. Ako sa môžu v tom čase dostať klienti k eurovej hotovosti?

Majitelia platobných kariet si budú môcť vybrať eurá z bankomatov hneď 1. januára 2009. Majú tiež možnosť platiť bezhotovostne, čiže hotovosť ani nebudú potrebovať. Samozrejme, Slovenská sporiteľňa vyjde v ústrety aj tým, ktorí si nechali zámenu korún na eurá na poslednú chvíľu, a od štvrtka 1. januára do nedele 4. januára 2009 otvorí dve tretiny svojich obchodných miest. Budú sa zameriavať výhradne na výmenu slovenských korún na eurá. Klienti ale musia počítať s tým, že budú čakať na výmenu hotovosti v obchodnom mieste dlhšie ako obvykle. Preto by sa tomu mali radšej vyhnúť a vložiť si prebytočnú hotovosť do banky ešte pred koncom roka 2008.

Ktoré obchodné miesta v trnavskom regióne budú otvorené začiatkom roka 2009?

Od 1. do 4. januára 2009 otvorí Slovenská sporiteľňa 20 najvyužívanejších obchodných miestov všetkých okresoch trnavského regiónu. Eurá za koruny si v prvých dňoch roka 2009 budú môcť klienti zameniť v Trnave, Hlohovci, Piešťanoch, Senici, Holíči, Brezovej p. Bradlom, Myjave, Skalici, Šaštíne-Strážoch, Galante, Sereďi, Sládkovičove, Šali, Dunajskej Strede, Šamoríne, Zlatých Klasoch, vo Veľkom Mederi a Vrbovom.

Banky plánovali, že otvoria začiatkom roka 2009 obchodné miesta od 10. do 14. hod. Budú pobočky Slovenskej sporiteľne otvorené aj dlhšie?

Áno, otváracie hodiny sme nastavili tak, aby sme čo najviac vyhovelí klientom. Väčšina obchodných miest Slovenskej sporiteľne bude otvorená vo štvrtok 1. januára 2009 od 10 do 14 hod., v piatok a sobotu 2. a 3. januára 2009 od 8 až do 18 hod. a v nedeľu 4. januára 2009 od 10 do 16 hod. Otváracie hodiny sa ešte môžu zmeniť, preto by si mal každý klient overiť, kedy bude pobočka, ktorú chce navštíviť, otvorená.

Hovorili ste, že čakaníu v pobočkách začiatkom roka sa dá vyhnúť vložením peňazí do banky ešte pred koncom tohto roka. Sú ďalšie dôvody, prečo je pre klientov výhodné vložiť hotovosť do banky?

Má to niekoľko výhod. Peniaze v banke začnú okamžite zarábať a banky všetky korunové úspory zamenia na prelome rokov 2008 a 2009 na eurá konverzným kurzom 1 euro = 30,1260 Sk. Klienti určite ocenia, že ich vklady sú v banke v úplnom bezpečí, keďže sú chránené Fondom ochrany vkladov podľa podmienok stanovených zákonom. Pri príležitosti prechodu na novú menu Slovenská sporiteľňa ponúka termínovaný vklad EUROhotovosť. Jeho výhodou je, že klientom vyplatíme úrok v eurách okamžite pri zriadení vkladu. Na vyplatenie úrokov teda nemusia čakať, získajú ich vopred a v eurách.

Informácie o zavedení eura získajú záujemcovia aj na internetových stránkach: www.europoradna.sk, www.eurokancelaria.sk. Na otázky odpovedáme aj prostredníctvom e-mailu: euro@slsp.sk, alebo na telef. číslach: 0850 111 888, 0910 111 888, 0915 111 888

Ľudia a udalosti v histórii Trnavy december 2008

1. 12. 1768 – V Trnave umrel matematik, astronóm, fyzik a historik František Borgia KÉRI, profesor Trnavskej univerzity a jej dvojnásobný rektor, konštruktér astronomických prístrojov a autor odborných prác (240. výročie).

1. 12. 1993 – Začalo vysielat Rádio T, prvé súkromné rádio v Trnave, ktoré sa neskôr premenovalo na Rádio Forte (15. výročie).

3. 12. 1943 – V Trnave sa narodil pedagóg, redaktor a publicista Mikuláš JARÁBEK (65. narodeniny).

5. 12. 1913 – V Tesárskych Mlyňanoch sa narodil r.k. biskup Július GÁBRIŠ, profesor gymnázia v Trnave, ktorému bolo roku 1998 udelené čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam (95. výročie).

6. 12. 2003 – V Trnave odhalili pamätnú tabuľu chorvátskym profesorom a študentom, ktorí v 17. a 18. storočí prednášali a študovali na Trnavskej univerzite (5. výročie).

9. 12. 1938 – V Suchej nad Parnou sa narodil futbalista a tréner Stanislav JARÁBEK, člen majstrovského ligového celku Spartak Trnava (70. narodeniny).

9. 12. 1998 – V Trnave slávnostne odhalili pamätnú tabuľu Andrejovi HLINKOVI na budove Spolku sv. Vojtecha, ktorého bol dlhoročným predsedom (10. výročie).

11. 12. 1938 – V Trnave sa narodil pedagóg, verejný činiteľ a športový letec Ivan HUDEC, ktorého pamiatku pripomína každoročný letecký memoriál nesúci jeho meno (70. výročie).

12. 12. 1708 – Vo Viedni umrel pedagóg a náboženský spisovateľ Juraj BERZEVICZI, profesor filozofie a biblických vied na Trnavskej univerzite, jej kancelár a dekan filozofickej fakulty (300. výročie).

14. 12. 1998 – V Bratislave umrel novinár Karol JEŽÍK, rodák z Modranky a nositeľ čestného občianstva mesta Trnava in memoriam (10. výročie).

15. 12. 1708 – V Ríme umrel pedagóg a náboženský spisovateľ František

MELEGI, bývalý profesor filozofie a matematiky na Trnavskej univerzite a dekan jej filozofickej fakulty (300. výročie).

16. 12. 1848 – V bitke pri Trnave cisárske vojsko pod velením generála ŠIMUNIČA porazilo maďarských honvédov (160. výročie).

16. 12. 1933 – V nemeckom Giessene umrel trnavský rodák Ľudovít SCHLESINGER, matematik a univerzitný profesor (75. výročie).

17. 12. 1958 – V Trnave umrel redaktor, prekladateľ a autor učebníc prírodovedy Valér VNUK, tajomník Spolku sv. Vojtecha (50. výročie).

19. 12. 1973 – K Trnave bola pripojená obec Biely Kostol (35. výročie).

21. 12. 1933 – V Trnave sa narodil prírodovedec, múzejník a odborný publicista Branislav MATOUŠEK, riaditeľ Prírodovedeckého ústavu Slovenského národného múzea a od r. 1990 ústredný riaditeľ Slovenského národného múzea (75. narodeniny).

21. 12. 1938 – V Trnave umrel spisovateľ, publicista, ochotnícky herec a režisér Viktor JESENSKÝ, ktorý počas svojho pobytu v USA spoluzakladal Slovenské národné divadlo v Chicagu (70. výročie).

26. 12. 1898 – V Trnave sa narodil spisovateľ, dramatik, prekladateľ a novinár Viktor EGRI (110. výročie).

26. 12. 1908 – V Hodruši-Hámroch sa narodil herec a dramatik Rudolf DEBNÁRIK, riaditeľ divadla v Trnave a autor divadelných hier pre deti a mládež (100. výročie).

29. 12. 1978 – V Martine umrel kultúrny historik Anton Augustín BANÍK, ktorý v rokoch 1932 - 38 pôsobil v Trnave ako tajomník Literárno-vedeckého odboru Spolku sv. Vojtecha a kustód Osvaldovho múzea (30. výročie).

30. 12. 1923 – Na Orolskej záhrade sa odohralo prvé hokejové stretnutie v Trnave, v ktorom ŠK Trnava prehral s ŠK Bratislava v pomere 2:22 (85. výročie). P.R.

Vyšla Mestská kniha Trnavy zo stredoveku

Vladimír Rábik: „Stále išlo len o jedno a to isté sídlisko so starým slovenským názvom Trnava. Osada Sobota je mýtus.“

Najmä v posledných približne dvoch desaťročiach sa dejiny stali fascinujúcim svedectvom o našej identite pre mnohých vedcov. Nehovoriac o tých, pre ktorých sa osobné dejiny, lokál-patriotizmus a vedecký výskum stali alfou a omegou profesionálneho pôsobenia. Medzi známe ikony (nielen) trnavských historikov posledných desaťročí sa nepochybne zaraďuje aj historik Vladimír Rábik. Ako docent pedagogicky a vedecky pôsobí na Katedre histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity. Tam sa venuje najmä stredovekým dejinám. V poslednom období vstúpil do povedomia hneď niekoľkými aktivitami. Spomeňme jeho výskumné práce vo Vatikánskom archíve, o ktorých populárnou formou referoval napríklad aj v náboženskom vysielaní Slovenského rozhlasu. Okrem vydaných monografií Nemecké osídlenie na území východného Slovenska v stredoveku sa venoval aj dejinám nášho mesta v publikáciách Mestská kniha príjmov Trnavskej farnosti sv. Mikuláša z roku 1495 a Diplomatarium sancto-Adalbertinum – Stredoveké listiny v Literárnom archíve Spolku svätého Vojtecha.

Vladimír Rábik je známy aj z celého radu vedeckých konferencií, ale aj ako autor najnovšej knihy Mestská kniha Trnavy (1392 / 1393) 1394 – 1530. Publikáciu vydala predčasom Trnavská univerzita. Dokument je jedným z najdôležitejších stredovekých písomných pamiatok Trnavy i Slovenska – najstaršej účtovnej mestskej knihy mesta, ktorú magistrát mesta viedol v spomínaných rokoch.

Nielen o tomto najnovšom počíne sme sa porozprávali s autorom, historikom Vladimírom Rábikom.

V poslednom období ste sa venovali najmä dejinám nášho mesta. Čo všetko sa v najnovšej práci Mestská kniha Trnavy (1392 / 1393) 1394 – 1530 hovorí, a aké údaje sa z nej dajú vyčítať?

Medzi najvýznamnejšie výsady, ktoré Trnava dostala už v roku 1238, patrila aj slobodná voľba samosprávnych orgánov – richtára a zboru prísazných mešťanov. Ako o tom svedčia stredoveké písomnosti, mestská samospráva sa v Trnave vyvinula už v priebehu 13. storočia. Najvýznamnejším dokumentom dokladujúcim fungovanie mestských orgánov, ale i celého zložitého stredovekého organizmu mesta, je najmä hlavná účtovná mestská kniha, ktorá sa v Trnave zachovala už od roku 1394 a s prestávkami sa viedla až do roku 1530. Je trochu prekvapením, že hoci ide (popri privilégii z roku 1238) nepochybne o najdôležitejšiu historickú písomnú pamiatku Trnavy, dodnes ešte nebola historikmi dostatočne zhodnotená, dokonca odborná verejnosť doteraz márne čakala na vydanie tohto jedinečného prameňa podľa moderných edičných postupov. Z hľadiska dejín mesta i celého trnavského regiónu ide o historický prameň, ktorý obsahuje unikátne údaje o celom spektre spoločenského a politického života stredovekej Trnavy. Text edície dopĺňajú podrobné analýzy osvetľujúce otázku pôvodu a druhovej príslušnosti prameňa, pozornosť sa venuje aj celkovému vývoju spisomňovania v meste do konca 14. storočia a sídliskovej štruktúre mesta v stredoveku. Je to teda základný historický prameň pre stredoveké dejiny mesta.

Čo ste sa z tejto knihy zaujímavé dozvedeli o živote stredovekých Trnavčanov, dalo sa z dokumentu vyčítať, či sa odlišovali od obyvateľov iných miest?

Mestská kniha je akousi symbolickou písomnou parabolou nad celými stredovekými dejinami a verne kopíruje všetky historické straty i úspechy Trnavčanov. Ale je veľmi bohatým prameňom aj konkrétnych historických reálií, či už sú to stredoveké remeslá a ich vykonávatelia, konkrétne stavby so svojimi obyvateľmi (práve tam sa nachádzajú najstaršie doklady o radnici), stredoveké ulice a námestia (trhy), údaje o stavebnej činnosti na mestských hradbách, o existencii kráľovského hrádka a jeho posádke, o šľachte a významných meštianskych rodoch, či údaje o získaní privilégií pre mesto. Postavy, ktoré v tomto prameni vystupujú, žili v miestnych sídliskových podmienkach a mesto a jeho históriu tak svojím spôsobom vlastne „zaľudňovali“. Na ilustráciu obsahu možno použiť celú skupinu zápisov. Napríklad, vypovedali o nebezpečenstve, ktoré od roku 1428 hrozilo od husitov, keď sa objavili pred mestom. Bolo preto nútené najatť si žoldnierov, a tak sa aj ďalšie záznamy vzťahujú z veľkej časti práve na výdavky, napríklad za víno a jedlo. Súčasne sa rekonštruovalo i mestské opevnenie a brány. Napríklad, rozšírenie a úprava Lovčickej brány stála mesto štyristo zlatých. Podobne – do tla vypálená náročná veža bola v tomto čase nanovo opravená s celkovým nákladom osemdesiatdva a pol zlatého. Podporu mestu v týchto ťažkých časoch vyjadril aj ostrihomský arcibiskup, ktorý Trnavčanom poslal na obranu mesta skupinu žoldnierov, za čo sa mu mestská rada revanšovala špeciálnou dodávkou vína za tridsaťdva zlatých.

Iná časť hovorí o snahe Trnavčanov získať potvrdenia svojej najvýznamnejšej výsadnej listiny Bela IV. z roku 1238, a to od nového uhorského kráľa Albrechta Habsburského v roku 1438. Podľa týchto záznamov richtár spolu s mešťanmi Rudelom Leikewom a Štefanom z Vacova predložili kráľovi Albrechtovi hneď po jeho korunovácii žiadosť o potvrdenie zlatej buly, pričom za vyhotovenie konfirmačnej listiny zaplatili kancelárovi osemdesiatštyri zlatých. Trnavský richtár pri tej príležitosti daroval panovníkovi aj viaceré vecné dary v celkovej hodnote šesťdesiattri zlatých. Celý trnavský sprievod sa v Budíne zdržal päť týždňov a ich pobyt mestskú pokladnicu stál päťdesiatpäť zlatých navyše. Celkovo tak všetky výdavky presiahli sumu dvesto zlatých. Potvrdenie výsadných listín a návšteva panovníka neboli teda pre uhorské mestá vôbec lacným počínom.

Kedy vznikla myšlienka spracovať takýto rukopis? Ako vás táto práca profesionálne posunula, napríklad aj v kontexte Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, kde dodnes pôsibíte?

Potreba spracovať a vedeckým spôsobom vydať mestskú knihu vyplývala samozrejme už z výročia, ktoré si mesto v tomto roku pripomína. A treba zdôrazniť, že ide vlastne o jediný realizovaný projekt vo vzťahu k dejinám mesta, hoci súčasné vedenie mesta mu venovalo minimálnu pozornosť. Oveľa závažnejší dôvod ale vyplýval z toho, že hlavná mestská kniha zostala vlastne už posledným nespracovaným a nepublikovaným historickým prameňom tohto druhu z prostredia trnavskej stredovekej mestskej kancelárie. Mestská kniha Trnavy navyše ani zďaleka ešte nebola bádateľmi naplno využitá ani z obsahovej stránky. Azda je na príčine náročnosť tohto prameňa, a to tak jazyková, ako aj paleografická, teda charakter ťažko čitateľného písma, čo odrádzalo doterajších historikov od jej spracovania. Napríklad, zápisy sú latinské a nemecké, neskôr sa objavujú aj slovakizované podoby osobných mien. Pre mňa bola táto kniha profesionálnou výzvou, pretože patrí zrejme medzi paleograficky najnáročnejšie pramene tohoto druhu na Slovensku. No a potom historické pramene a ich spracovanie sú vždy základom každého ďalšieho spracovania akýchkoľvek historických tém, bez nich nemožno zodpovedne a plnohodnotne písať o dejinách mesta. Platí to najmä o Trnave, ktorá patrila medzi

najvýznamnejšie stredoveké mestá Uhorského kráľovstva. Dnes už vieme aj z archeologických nálezov, že mesto svojimi sídliskovými počiatkami siaha už do veľkomoravských čias. Navyše, pri spracovávaní všetkých mestských kníh mesta som si uvedomil, že o pôvode stredovekého osídlenia, formovaní najstaršej vrstvy mešťanov i mestského urbanizmu, vlastne doteraz vieme len veľmi málo. Trnavskí historici sa často držia schém a teórií, ktoré dnes už nemožno akceptovať. Spomeniem dve: Trnava údajne vznikla splynutím dvoch osád Soboty a Trnavy po vydaní privilégia v roku 1238. Samozrejme, už archeologické nálezy len z posledného desaťročia zreteľne preukázali rozsiahly sídliskový areál mesta, ktorý bol oproti pôvodnému rozsahu dokonca redukovaný výstavbou hradieb. Tento starší sídliskový rozsah nebol, samozrejme, taký kompaktný ako ho poznáme zo stredoveku, bol skôr viac rozptýlený, ale stále išlo len o jedno a to isté sídlisko so starým slovenským názvom Trnava. O existencii Soboty niet najmenších dokladov, nezachovala sa žiadna stopa v názvosloví mestských štvrtí, ulíc. Dokonca ani chotárny názov, čo je z hľadiska formovania mesta nemyšliteľné, pretože v iných mestách, kde splynuli viaceré pôvodne samostatné obce, sa takéto názvy zachovali. Názov Sobota je len alternatívnym názvom. Vznikol v 11. storočí, po tom, čo uhorskí kráľi (ako prvý takto rozhodol Belo I. v roku 1061) zakázali konanie trhov vo sviatočný deň – nedeľu. Takéto trhové miesta si museli zvoliť iný deň v týždni, v prípade starej Trnavy išlo o sobotu. Navyše, maďarský názov Nagyszombat (teda Veľká sobota) svedčí o výnimočnosti a dôležitosti tunajších trhov, ktoré boli zrejme v širokom okolí najväčšie svojho druhu. O dôležitosti Trnavy v tomto období svedčí aj fakt, že pravdepodobne v tomto období bol ako kráľovská fundácia vystavaný povedľa staršej a stále slúžiacej veľkomoravskej rotundy (azda sv. Juraja) aj nový románsky kostol sv. Mikuláša a Trnava sa tým stala aj politicko-cirkevným centrom, podliehajúcim správe Ostrihomskej kapituly. Išlo teda o umelý názov, presne v duchu hungarizácie (pomadžarčovníu) miestnych názvov v uhorskej kráľovskej kancelárii, ktorej maďarský personál takéto názvy – pokiaľ bol názov zrozumiteľný, prekladal. Ak bol však nezrozumiteľný, vytváral alternatívny názov podľa najvýznamnejšej charakteristiky sídla. O tom, že ide o umelý názov, svedčí aj fakt, že tento názov je aktívny len v maďarčine, naopak, v slovenčine nikdy nebol, hoci vieme aj o neprerušenej kontinuite slovenského osídlenia mesta. Čo je však dôležitejšie, tento názov nepoužívali ani Nemci, ktorí sa do mesta po tatárskom vpáde (po roku 1242) prisťahovali a držali spolu s domácim slovenským obyvateľstvom vlastne celú správu mesta vo svojich rukách takmer celý stredovek. Tí používali živý slovenský názov Trnava, ktorý prispôbobi nemeckej reči ako Tyrnau. A tiež celkom presne vieme, že v Trnave v stredoveku vlastne nežilo žiadne kompaktné maďarské obyvateľstvo (ktoré by bolo živým nositeľom názvu), išlo len o naturalizovaných jednotlivcov. Mestá na Slovensku sa pomadžarčujú až od 16. storočia, keď po bitke pri Moháči v roku 1526 Turci postupne zaberali takmer celé dnešné Maďarsko, a tak bohatší mešťania z maďarských miest hľadali útočisko v mestách dovtedy slovensko-nemeckých.

Napokon, nemyšliteľné je aj to, že by výsadná listina určená jednému sídlisku sa rozšírila i na druhé sídlisko bez toho, aby s tým súhlasil panovník, je to proti všetkým zásadám stredovekej právnej praxe. Adresátom výsad bolo výlučne a len trnavské „pôvodné“ obyvateľstvo, ktoré so svojim chotárnym územím predstavovalo jediný právny subjekt. „Sobota“ je teda mýtus. Dalším „mýtom“ v súčasnej „trnavskej“ historiografii je teória o najstarších murovaných stavbách, ktoré údajne siahajú už do obdobia udelenia výsad, resp. krátko po ňom. Dokumentuje sa to na súbore viac ako tridsiatich mešťianskych domov, ktorý sa tu údajne zachoval vo svojej hmote už z 13. storočia. Korešpondoval so všeobecným vývojom, aký bol všade v strednej a východnej Európe. Tam bola prvotná mešťianska architektúra takmer výlučne drevená, a to dlho až do polovice 14. storočia.

Až potom sa začínajú stavať aj murované (kamenné a tehlové) domy. V Trnave bol spúšťacím mechanizmom rozsiahly požiar niekedy v 30. rokoch 14. storočia – a nie v roku 1325, ako sa mylne v literatúre traduje – čo umožnilo potom plánovite stavať nové meštianske stavby už z trvanlivejšieho materiálu. Až do tohto obdobia treba datovať súbor zdokumentovaných najstarších meštianskych domov v Trnave. Ako vidno, sme v skúmaní stredovekých dejín mesta stále ešte len na začiatku.

Aký má význam táto kniha z hľadiska celoslovenských dejín, povedzme, či tak ako je známa napríklad Žilinská mestská kniha?

Mestská kniha Trnavy je unikátna v celoslovenskom meradle, pretože je už takzvanou špecializovanou mestskou knihou. Z tohto pohľadu je vlastne najstaršou knihou svojho druhu z územia celého bývalého Uhorského kráľovstva. Je dokladom vysoko organizovanej mestskej správy v stredoveku.

Nájdeme v Trnave aj ďalšie takéto zaujímavé a doteraz nespracované historické rukopisy? Čím je kniha zaujímavá pre historikov alebo záujemcov o regionálnu históriu, etnografov a v neposlednom rade lokálpatriotov...?

Pokiaľ ide o mestské knihy, tie boli už publikované a neočakáva sa nejaký prevratný objav neznámej knihy. V Trnave však ešte čaká na historikov ďalšia dôležitá úloha, ktorou je analyzovanie a publikovanie všetkých stredovekých listín k dejinám mesta. Mal by vzniknúť čosi ako „trnavský diplomatár“, teda zbierka stredovekých listín. Tá by vychádzala nielen zo zbierok archívu v Trnave, ale najmä z výskumov v iných archívoch, najmä Bratislavy a Maďarského krajinského archívu v Budapešti, kde je oveľa viac listín o dejinách mesta. Až po tomto všetkom možno zodpovedne pristúpiť k napísaniu rozsiahlej syntézy a moderných dejín mesta, ktoré si Trnava svojou bohatou a významnou históriou nepochybne zaslúži.

Martin JURČO, foto: archív V.R.

Patrí Lukáš Peechi do dejín Trnavy?

Šestnásťte storočie zanechalo i u nás veľa významných stavebných, literárnych a iných pamiatok. Nastal rozmach a výskum rôznych odborov vrátane zakladania knižníc a knihtlačiarň. Do tohto obdobia spadá aj plodné pôsobenie právnika, autora, prekladateľa, redaktora, grafika a vedúceho Kapitulskej knihtlačiarne Lukáša Peechiho.

Lukáš Peechi je pomerne málo známy, ale patrí do dejín nášho mesta, kde nielen prežil väčšinu svojho života, ale aj literárne a graficky tvoril. V starších prácach (žiaľ, aj v niektorých novších) ho uvádzali ako Maďara s pozmeneným menom. Nevedno prečo sa toto meno prepisovalo nesprávne, maďarsky (Pécsi).

Pôvod a povolanie Lukáša Peechiho sú v literatúre nejednotne uvádzané. Niektorí ho pokladali za kňaza, jezuitu, iní za Nobilis Hungarus.

Je prekvapujúce, že aj v bibliografii kníh vydaných na Slovensku do roku 1700 je uvádzaný ako Pécsi Lukács a až potom sú uvedené tituly kníh so správnym

*Peechiho signet v knihe
O kresťanských pannách (1591)*

menom. V nijakej knihe, ktorú písal Lukáš Peechi ako autor, redaktor, nie je v úvodoch a pri veršoch uvedený ináč ako LUCAS PEECHI.

Podľa niektorých autorov sa jeho meno čítalo ako Pechi, Peki a Pekhi.

Peechiovci pochádzali z chorvátsko-slavónskeho pohraničia, kde Benedikt v roku 1274 dostal od kráľa majetok. V tomto storočí štyria synovia Mareka boli zakladateľmi štyroch vetiev rodu, ktorý sa postupne rozšíril do Dalmácie, Sedmohradska a na dnešné východné Slovensko. Začiatkom 16. storočia sa dvaja bratia Ladislav a Vuk usadili v Novej Vsi (dnes Pečovská Nová Ves). Zásluhy Ladislava ocenil Ferdinand I., keď jeho synom Gašparovi a Martinovi v roku 1555 udelil zemianstvo s erbom.

S menom sa stretávame aj v nasledujúcich rokoch. Viacerí študovali na trnavskej univerzite.

Lukáš Peechi sa narodil okolo roku 1546 – 1548 v Pečovskej Novej Vsi (okres Sabínov). V tom čase bol nad obcou hrad známy od roku 1209. Zaniknutá rímsko-katolícka fara bola obnovená v 16. storočí Peechiovcami (Kostol sv. Ondreja apoštola).

Po domácom vzdelaní Peechi študoval na krakovskej univerzite, kde získal titul bakalára práva. Tu sa spoznal aj s Mikulášom Telegdim, neskorším ostrihomským kanonikom a zakladateľom prvej katolíckej kníhtlačiarne v Trnave.

Drevoryt zobrazujúci manželku Martu a dvoch synov v záhrade (1591)

Niekedy okolo roku 1577 sa Lukáš Peechi usadil v Trnave, kde sa v roku 1573 po smrti právnika Antona Melíka stal právníkom Ostrihomskej kapituly sídliacej od roku 1526 v Trnave.

Peechi bol od roku 1577 najbližším spolupracovníkom Mikuláša Telegdiho, administrátora ostrihomskeho arcibiskupstva v Trnave. V jeho kníhtlačiarňi sa tlačili a vydávali aj jeho práce. Ako vzdelanec doby okrem chorvátskeho jazyka ovládaj aj latinu, poľštinu, nemčinu, maďarčinu, čo dokumentujú aj mnohé jeho práce. V dvoch úvodoch k prácam M. Telegdiho sú latinské verše L. Peechiho podpísané ako „Lucas Peechi, Pannonius“. Predpokladáme, že aspoň písomne sa poznal s Jánom Sambucusom, čomu nasvedčuje aj preklad P. Ransanusovej práce *Eritome Regum Hungaricarum* (1579).

V Trnave sa spoznal s viacerými literátmi, ako s Jánom Bataličom, Ondrejom Monoslaim, Matejom Šenkvičným, matejom Gerdakom, atď. Okolo roku 1580 sa oženil s Martou a mali dvoch synov: Imricha a Ladislava. Bývali na dnešnej Halenárskej ulici. Za domom bola pestovaná záhrada s viacerými cennými rastlinami, ktoré spomína v knihe.

Peechihu literárne dielo

Zredigoval a pripravil do tlače: *AGENDARIUS Liber continnens sidus...* 1595. Latinské agendáriá biskupa Jána Kutašihho majú na titulnom liste aj tento text: „Eliminatione uero et relectione Lucae Peechi Fiscalus Ecclesiae Strigon”.

Rovnako aj nové vydanie v roku 1596. V roku 1579 slávny trnavský rodák, humanista, lekár, historik, polyhistor a editor Ján Sambucus vydal v úprave Lukáša Peechiho v Trnave dielo Petra Ranzana „*Epitome Rerum Hungaricarum velut per indices descripta, Authore Petri Ranzano, apud Mathiam Regem, olim Regis Neapolitani, triennium legato. Impressvm Ternaviae: Eliminatione et relectione, Lucae Peechi Pannonij*”. Autor v diele vysoko hodnotí Svätopluka a ako pôvodných obyvateľov Uhorska uvádza Slovanov.

Pôvodiny v maďarčine:

1592: *Lelki Pais* (Duchovný štít)

1593: *Midennapi lelki kenyér* (Denný duchovný pokrm)

1597: *Hasznoss orvossag* (Potrebný liek)

1598: *A test kornyul* (preklad?) (Dary duchovného milosrdensta a ďalšie)

Preklady:

Martini Lucas: *Az Keresztyen Szvzeknec...* 1591. Kniha obsahuje viac obrazov rastlín. Preklad z nemčiny. Z obsahu na s. 26 medziiným napísal, ...že Margita, dcéra Belu IV., ktorej ostatky sú aj teraz v kláštornom kostole sv. Jána Krstiteľa v Trnave, v druhý deň turičného mesiaca 1590 bol požiarom veľmi poškodený...”

Augustinus, Aurelius, S.: *A Szent Agoston*, 1591. O sv. Augustínovi, pravdepodobne preklad z latiny.

Preložil a doplnil z latiny do maďarčiny prácu Petra Bachariusa: *Zrkadlo kresťanských bojovníkov (Az Keresztyen Hadakozasnac tukore...* 1595, pôvodina *De Christianae militiae disciplinae...* Leuven 1562). Prácu datovanú v Ostrihome 19. októbra 1595 veršami oslávil cisársky dôstojník Hieronym Arconatus.

Tu čítame aj tieto riadky: „Vojaci majú mať bystré oči, silné krky, široké plecia, zdravé pľúca, dlhé ruky a svalnaté nohy”. Ale nezabudol ani na výtku vojakom, aby nestrašili pracujúcich ľudí, nekradli, lebo „...takíto vojaci sú ako harpie a chrústy všetko ničiace... aj jemu (L. Peechimu) jeho bratislavský vinohrad zrezali, ovocie pojedli a drevo v tábore zapálili...”

V rokoch 1579 – 1603 redigoval preložené kalendáre

tlačené Telegdiho kníhtlačiarňou v úprave krakovských astrológov Petra Slovaciusa (1579 – 1588), Bernarda Krackera (od 1595) a Gabriela Joanniciusa (1602 – 1604).

Kalendáre prinášali príspevky o počasí, o Židoch, Turkoch, Maďaroch, Čechoch, Bavoroch, atď. Pri každom mesiaci bol Peechiho drevorez. Už v prvom kalendári je latinské venovanie a latinské verše sú aj v niektorých ďalších.

Podnes sú v knižniciach a archívoch zachované kalendáre z rokov 1579 – 1584, 1586, 1591, 1593, 1595 – 1597, 1599, 1600, 1603 a na rok 1604.

Príhovory a verše v knihách

V prvom zväzku maďarských evanjelií na nedele a sviatky, ktoré boli vytlačené vo Viedni v roku 1577, bol latinský pozdrav čitateľom od Lukáša Peechiho. Na titulnom liste prvej knihy vytlačenej v Trnave v roku 1578, je štvorriadkový verš L. Peechiho.

Knihy vydané a vytlačené v M. Telegdiho Kníhtlačiarňi v Trnave, v ktorých boli Peechiho latinské príhovory a verše: M. Telegdi: *Rovid Iras...* 1580, na rube titulného listu: Lucas Peechi, *Pannonus*: M. Telegdi: *Felelete Bornemisza Peternec...* 1580.

V štyroch známych maďarských prácach Ondreja Monosloiho s latinskými titulmi L Peechiho príhovory a verše latinsky.

Maďarské verše L. Peechiho sú v preklade P. Canisiusa vydané a preložené M. Telegdim v roku 1596.

Grafická tvorba

Popri literárnej činnosti L. Peechiho nemožno obísť jeho grafickú tvorbu. Jeho drevorezby v čase, kedy sa v kníhtlači na Slovensku len začínali objavovať ilustrácie, sú ich najväčším prínosom. Keď si uvedomíme, že písal, prekladal, redigoval, ba roky viedol Kapituloskú kníhtlačiareň, treba vyzdvihnúť aj jeho grafickú tvorbu – najbohatšiu na Slovensku v 16. storočí.

Z rokov 1578 – 1599 poznáme 97 menších a väčších drevorezov, z ktorých boli viaceré opakovane použité najmä v kalendároch až do roku 1603. Od roku 1578 boli v kalendároch pri jednotlivých mesiacoch obrazy viažuce sa k životu a prácam ľudu.

V roku 1579 na titulnom liste M. Telegdiho knihy Perneszi valasz tetele: Pernesziho erb (90x71 mm). Ako ďalšie boli malé drevorezy do nového kalendára pápeža Gregora XIII. (Calendarium NoVVM Ivssv S.D.N. Gregorii Papae XIII. ... 1583. V kalendári na rok 1584 na titulnom liste znak Uhorska (22x25 mm). V knihe o kresťanských pannách (Az Keresztyen szuzeknec... 1591) na titulnom liste veniec (34x70 mm), Manželka a deti (97x65 mm), záhrada pri dome (62x65 mm) a 22 obrazov rôznych rastlín (60x63 až 60x98 mm). V tej istej knihe je signet L. Peechiho (70x64 mm) neskôr viackrát opakovaný. V kalendári na rok 1596 znak Uhorska s korunkou (36x28 mm) a v kalendári na ďalšie roky tri nové obrazy k jednotlivým mesiacom (26x56 mm), napokon v kalendári na rok 1599 zvieratka (18x56 mm).

Humanista Lukáš Peechi napísal veľa prác, prekladal, redigoval, poznal gréckych a rímskych klasikov, písal verše. Že bol dobrým právnikom, potvrdzuje úrad fiškála Ostrihomskej kapituly. Aj jeho ďalšie vedomosti z botaniky, knižnej kultúry a poznanie kníhtlače ho zaraďujú medzi Trnavčanov, lebo svojou tvorbou zanechal odkazy nášmu mestu.

Hadrián RADVÁNI

Symbolický hudobný dar jubilujúcej Trnave

Symbolickým hudobným vianočným darčekom nášmu mestu je živá nahrávka záverečného koncertu 13. ročníka festivalu Trnavské organové dni v Dóme sv. Mikuláša, ktorá uzrela svetlo sveta v týchto dňoch. Nové CD je zároveň darčekom k 770. výročiu udelenia mestských práv Trnave, lebo na koncerte zazneli až dve premiéry skladieb skomponovaných pri tejto príležitosti: Hudba pre mesto Trnava od Stanislava Hochela a Missa Tirnaviensis (Trnavská omša) od Stanislava Šurina. Okrem toho je na CD tiež premiérovo zaznamenaná Trenčiansko-teplická omša M. Schneidera Trnavského, ktorého 50. výročie úmrtia si pripomíname tento rok.

Interpretačne sa na CD podieľali miešaný spevácky zbor Tirnavia, Trnavský komorný orchester a sólisti Hilda Gulyášová, Helena Oborníková, Peter Malý a Peter Kollár. Diela s interpretmi naštudoval a dirigoval Andrej Rapant. Na koncerte, z ktorého vznikla táto nahrávka, sa ako poslucháči zúčastnili aj J. E. Mons. Stanislav Zvolenský, bratislavský arcibiskup a J. E. pán Michael Roberts, britský veľvyslanec s manželkou. CD nahralo a vydalo banskobystričné vydavateľstvo Jaroslav Stráňavský MUSIC MASTER. Nahrávka vznikla vďaka dotácii Mesta Trnava.

-redakcia-

Ľudia a udalosti v histórii Trnavy január 2009

1. 1. 1919 – Na ľudových školách v Trnave sa začalo vyučovať v slovenskom jazyku (90. výročie).

1. 1. 1939 – V Nitre sa narodil právnik a univerzitný profesor Peter BLAHO, dvojnásobný rektor obnovenej Trnavskej univerzity a nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 2004 (70. narodeniny).

1. 1. 1974 – V Trnave bolo zriadené Divadlo pre deti a mládež (35. výročie).

3. 1. 1809 – V Záskalí sa narodil historik, právnik a publicista Daniel SONTÁG, ktorý pôsobil ako sudca v Trnave, kde aj umrel (200. výročie).

5. 1. 2004 – V Bratislave umrel trnavský rodák LADISLAV PODMAKA, dramaturg, teatrológ a publicista, v rokoch 1976 - 1985 riaditeľ divadla v Trnave, neskôr riaditeľ Novej scény v Bratislave (5. výročie).

7. 1. 1919 – V Bratislave sa narodil hudobník a pedagóg Ján ALBRECHT, ktorý od roku 1967 pôsobil na PdFUK v Trnave (90. výročie).

11. 1. 1869 – V Trnave sa za účasti početného obecnstva a mnohých známych národovcov uskutočnilo prvé slovenské divadelné predstavenie. Bola to Kotzebuova dráma Gróf Beňovský, ktorú pripravil Slovenský ochotnícky divadelný krúžok (140. výročie).

13. 1. 1984 – V Trnave pochovali provinciála jezuitov na Slovensku Jána SRNU, ktorý v minulosti pôsobil v Trnave a v 50. rokoch bol v inscenovanom procese nezákonne odsúdený na 12 rokov väzenia (25. výročie).

14. 1. 1709 – V dnešnom Maďarsku umrel historik a cirkevný hodnostár Martin ČELEŠ, rodák z Ružindola, profesor Trnavskej univerzity a dekan jej filozofickej fakulty (300. výročie).

15. 1. 1759 – V Kňažiciach sa narodil bernolákovský básnik, prekladateľ a náboženský spisovateľ Vojtech ŠIMKO, zakladajúci člen Slovenského učeného

tovarištva, ktorý pôsobil v Trnave, kde aj umrel (250. výročie).

15. 1. 1924 – V Seredi sa narodil divadelný režisér, kritik a historik ALEXANDER NOSKOVIČ, absolvent trnavského gymnázia a zakladateľ Akademického divadla v Trnave (85. výročie).

17. 1. 1899 – Narodil sa český architekt a odborný publicista Jozef MAREK, projektant Evanjelického kostola v Trnave, ktorý bol vyhlásený za Národnú kultúrnu pamiatku (110. výročie).

19. 1. 1999 – Vo Francúzsku umrela poetka Agao DUNAJSKÁ, vl. menom Anna Gromová, rodáčka z Trnavy, autorka viacerých básnických zbierok (10. výročie).

22. 1. 1924 – V Bošanoch sa narodil kardinál Ján Chryzostom KOREC, katolícky mysliteľ, historik a spisovateľ, ktorý študoval v Trnave (85. narodeniny).

23. 1. 1744 – Trnavský mestský kapitán podal magistrátu sťažnosť na univerzitných študentov, ktorí sa v predchádzajúci deň pobili s vojakmi a znemožnili jarmok (265. výročie).

24. 1. 1934 – V Trnave sa začal veľký štrajk, do ktorého vstúpilo 740 robotníkov Coburgových závodov (75. výročie).

26. 1. 1919 – V Trstíne umrel národovec, kňaz a publicista Martin KOLLÁR, predseda a správca Spolku sv. Vojtecha v Trnave, redaktor a vydavateľ Katolíckych novín a poslanec Uhorského snemu za volebný obvod Trnava (90. výročie).

28. 1. 1999 – V Trnave sa uskutočnila slávnostná prezentácia poštovej známky s portrétom trnavského rodáka, prvého záhrebského arcibiskupa a neskôr aj kardinála Juraja Haulíka, ktorá vyšla v tento deň súčasne na Slovensku i v Chorvátsku (10. výročie).

31. 1. 1934 – Boli zverejnené výsledky sčítania obyvateľstva, podľa ktorých Trnava mala 23 945 obyvateľov (75. výročie).

Tu i teraz by mal totalitu odhaľovať každý z nás

Trnava oslávila novembrový Deň boja za slobodu a demokraciu nevšedne. Spojili sa výtvarní umelci so známymi trnavskými literátmi a hudobníkmi. A jedným z výsledkov bolo napohľad veselé, no v skutočnosti veľmi vážne zamyslenie sa nad niekdajším i súčasným hľadaním pravdy – nad odhaľovaním totality nielen v minulosti, keď bola zjavná, ale i v dnešnej (i trnavskej) spoločnosti. Združenie nadšených umelcov BonArt, Trnavský literárny klub v spolupráci s mestom Trnava a s podporou Nadácie Trnava Trnavčanom pripravili v Art Klube stretnutie Memory Zone.

Bola to výstava, literárne čítačky, ale aj hudobné vystúpenia. Kľúčová bola úvodná expozícia výtvarnej dvojice Oksana Lukomska a Mykola Biloshytsky, v hudobnej časti sa predstavili Ika (Romanika) Kraicová a Marián (Makar) Mrva. Výtvarní umelci, ktorí majú svoje korene na Ukrajine, sa snažili v exponátoch využiť dvojpohľad na rok 1968 – cez „sovietske“ i domáce „trnavské“ vnímanie.

„S Oksanou Lukomskou sme urobili sadu obrazov, kde sme zachytili historické udalosti roka 1968 z druhej strany. Na všetkých obrazoch sú použité dokumenty tej doby. Keďže poznáme sovietske prostredie, videli sme sklamanie sovietskych vojakov, ktorí sa vracali po dvoch rokoch po okupácii domov. Bolo zaujímavé ukázať tie známe situácie inak. Majú jednostrannosť a my sme chceli pridať iný záber a rozmer. Dva hlavné obrazy sú venované Sovietskemu zväzu, roku 1968, ktorý bol výročím armády a okupácia Československa mala byť symbolom víťazstva armády,“ hovorí jeden z autorov Mykola Biloshytsky.

Obrazy s príspevom jedného škótskeho autora a hudobníčky Iky Kraicovej prvýkrát predstavili v Prahe práve na deň výročia česko-slovenskej okupácie. „V Prahe to bola akcia spomienková. Akcia 2 v Trnave má iný nádych – išlo o sny o budúcnosti. Je to taký posun trnavskej výstavy do obdobia nástrah, ktoré tu stále sú, a historických zlomov roku 2008,“ pokračuje Mykola Biloshytsky.

Ako sa postupne tvorila výtvarná i hudobná dramaturgia programu, aktívni boli aj literáti svojou estetickou seansou. „Literárna zložka vznikla hneď ako súčasť programu. Mala to byť nielen diskusia, ale z našej strany obhliadnutie za historickými udalosťami. A to tak, aby umenie vytváralo rozmer slobody. Preto sme nechceli, aby podujatie malo len historický rozmer, ale aj umelecký,“ hovorí predseda Trnavského literárneho klubu Andrej Šeliga. Predstavilo sa hneď niekoľko autorov známym novým spracúvaním témy – Zuzana Fapšová či Roman Beňo. Napriek tomu, že si vzhľadom na vek nepamätajú ani augustové dni roka 1968 ani novembrové udalosti roka 1989, snažili sa rozšíriť rozmer podujatia o hľadanie pravdy cez poéziu a prózu. „Skôr sme to poňali ako náš vklad do dialógu, kde naše médium bolo slovo. Vnútorňú i vonkajšiu slobodu musí hľadať každý sám v sebe i v okolí,“ dodal predseda Trnavského literárneho klubu Andrej Šeliga.

Martin JURČO, foto: -ol-

Aj Trnava už má svoju umeleckú kaviareň

Pod príznačným názvom Amfik café bola 13. novembra slávnostne otvorená kaviareň v priestoroch zrekonštruovaného mestského amfiteátra. V Roku mesta Trnava, kedy si pripomínáme 770. výročie udelenia výsad slobodného kráľovského mesta, týmto počínom pribudol v meste popri západnom krídle radnice ďalší nový atraktívny priestor na usporadúvanie kultúrnych podujatí.

Podľa slov dramaturga programovej náplne kaviarne, Trnavčana a známeho divadelného režiséra Jakuba Nvotu, Amfik spolu s objektom amfiteátra by sa mohli stať jedným z najdôležitejších centier kultúrneho diania v Trnave, lebo je tu možnosť uvádzať komorné hudobné, divadelné, výtvarné, či filmové produkcie. „Základné dramaturgické línie sú tri. Uvádzanie vlastných komorných projektov v zimnom období a väčších projektov, napríklad festivalov – hudobných, či pouličného divadla – v lete. K tomu patrí aj tvorba pre deti. Druhou líniou je veľmi úzka spolupráca s mestom a napojenie na kalendár mestských akcií. Treťou líniou je nová dramaturgia v pozývaní súborov a interpretov, ktorí zatiaľ ešte nenašli v Trnave priestor pre svoje produkcie. Zjednotením týchto troch línií by mala vzniknúť kvalitná ponuka pre cieľové skupiny od malých detí, cez stredoškolské publikum, vysokoškolákov, stredný vek. Starší Trnavčania tu nájdu svoje obľúbené dychovky a časom v kaviarni aj poéziu, ktorá by sa im mohla zapáčiť,“ povedal Jakub Nvota.

Tím, ktorý bude pripravovať celú škálu podujatí v amfiteátri, nie je široký. „Stavíme skôr na dobrej komunikácii a predpoklade, že ak sa nám podarí dostatočne spropagovať tento priestor a nepomýlime sa vo výbere interpretov, bude stačiť jeden produkčný či produkčná na celú komunikáciu a prípravu. Na poste hlavného dramaturga som sa tak trochu neočakávane ocitol ja. Šéfom celého projektu je Jozef Viskupič, v ktorom sa snúbi schopnosť budovať priestor – či už divadelnú sálu alebo kaviareň – po technickej, organizačnej a propagačnej stránke a zároveň je i zdatným dramaturgom, má dostatok skúseností a vie odhadnúť diváka. To je pre tento typ práce veľmi dobré. V neposlednom rade musím spomenúť svoju manželku Luciu, ktorá nám zatiaľ robí výkonnú produkčnú,“ dodal Jakub Nvota.

Informácie o podujatiach pripravovaných týmto tímom v amfiteátri budeme pravidelne prinášať na stránkach Noviniek z radnice.

-redakcia-

Trnavčania vo vianočnej Divadelnej kaviarni

Trnava sa 14. decembra stane miestom hustého výskytu známych osobností slovenského divadelného a hudobného sveta s trnavskými koreňmi. Vo vianočnej Divadelnej kaviarni, ktorá bude špeciálne len v tento večer o 19. hodine otvorená v Zrkadlovej sále Divadla Jána Palárika, sa stretnú divadelní režiséri Jakub Nvota a Kamil Žiška, herci Kamil Mikulčík, Tomáš Maštálir, speváčka Mária Čírová a hudobníci Michal a Štefan Bugalovci.

Divadelná kaviareň, autorský projekt dramaturgičky Divadla Jána Palárika Mirky Čibenkovej, sa v Trnave uskutočňuje už šesť rokov. Za ten čas prijali pozvanie do nášho mesta také umelecké osobnosti ako napríklad Milan Lasica, Boris Filan, Jožko Bednár, Zdenka Studénková, Janko Lehotský, Stanislav Štepka, zosnulí Stano Radič, Dodo Šošoka, Dušan Nebyla, ale aj osobnosti z iných oblastí ľudskej činnosti ako napríklad primátor Trnavy Štefan Bošňák alebo majster sveta v jazde na historických bicykloch a obľúbený veterinárny lekár Ivan Pašek. Divadelná kaviareň je venovaná 770. výročiu udelenia výsad slobodného kráľovského mesta Trnave a uskutočňuje sa s podporou Nadácie Trnava Trnavčanom a Nadácie Jána Korca.

-redakcia-

Trnavské dni jubilovali

Neodmysliteľnou súčasťou osláv 770. výročia povýšenia Trnavy na prvé slobodné kráľovské mesto na Slovensku bolo aj jubilejné pätnáste stretnutie krajanov, rodákov a osobností žijúcich v zahraničí, ktorí majú bytostný vzťah k tomuto mestu. Pozvanie prijalo vyše päťdesiat účastníkov z rôznych štátov sveta. Mnohí, najmä americkí či kanadskí Trnavčania, si letenku „zabukovali“ už niekoľko mesiacov vopred, aby stihli atmosféru osláv kráľovskej Trnavy. Priamou odozvou na budúcu spoluprácu krajanov s Trnavou bolo uzavretie dohody o vystúpení Torontského slovenského divadla v Trnave s uvedením svetovej premiéry divadelnej hry Horúce leto 68 pri príležitosti 40. výročia okupácie. Túto aktuálnu tému spracoval významný slovenský dramatik Viliam Klimáček pre spomínané kanadské divadlo, ktoré vedie reverend Dušan Tóth. Uvedenie hry sa predpokladá v Trnave v júni roku 2009 pod garanciou Mesta Trnavy a Trnavského samosprávneho kraja.

Dramaturgia tohtoročných Trnavských dní využila pestrú paletu podujatí súvisiacich s atraktívnym programom osláv jubilea mesta. Ako už tradične býva zvykom, účastníci sa prezentovali na slávnostnom prijatí v zasadacej sieni trnavskej radnice, kde sa zapísali do pamätnej knihy jubilujúceho mesta. Neskutočne prekvapivým zážitkom pre prítomných bola premiérová prehliadka obnoveného západného krídla historickej radnice. Tento objekt evokuje atmosféru skutočnej stredovekej Trnavy s autentickým prostredím, kde od stredoveku sídlili richtári a zasadal mestský magistrát. Zahraniční hostia zažili aj atmosféru „tisíceho trnavského jarmoku“ a s blýskajúcimi fotoaparátmi a kamerami hltali scenériu alegorického sprievodu osláv na Trojičnom námestí.

V rámci kultúrneho a duchovného bloku si hostia vybrali prehliadku pôsobivej expozície o živote a diele nezabudnuteľného „kolegu“, sochára a medailéra Williama Schifera, ktorá je sprístupnená v bývalom Oláhovom seminári. S pietnou úctou vzdali hold osobnosti – Mikulášovi Schneiderovi Trnavskému pri jeho soche na Kapitulskej ulici.

Pretože Trnavské dni lásky, pokoja a porozumenia sú v ekumenickom duchu, je prirodzené, že v programe boli aj služby božie v Evanjelickom kostole, ako aj Missa Pontificalis – ďakovná sv. omša v Dóme sv. Mikuláša, kde účinkoval aj Rímsko-katolícky cirkevný hudobný spolok s dirigentom Ladislavom Vymazalom, ktorý zároveň slávil 175. výročie svojho založenia.

Štandardným vyvrcholením 15. ročníka Trnavských dní bol galaprogram v Divadle Jána Palárika, ktorý sa uskutočnil pod názvom To najlepšie z Trnavy. V slávnostnej atmosfére tento večer moderovali Eva Mihočková a Peter Horváth. Režisér Jakub Nvota využil mimoriadnu ponuku a dal programu kreatívnu dynamiku. Slávnostnú atmosféru umocnili príhovory primátora Trnavy Štefana Bošnáka, primátora hlavného mesta Bratislavy Andreja Durkovského a predsedu Trnavského samosprávneho kraja Tibora Mikuša. S veľkou pozornosťou si prítomní vypočuli verše v autentickom podaní trnavského barda Viliama Turčányho. V umeleckých blokoch sa predstavili spevácky zbor Tirnavia s dirigentom Andrejom Rapantom, nenapodobiteľný spevoherec Karol Čálik, sólista Opery SND Daniel Čapkovič, žena roku 2007 – šarmantná Silvia Šarkóziová a mladú speváčku generáciu reprezentovala Mária Čírová. Hviezdami večera boli vystúpenia americkej speváčky Katky Korcek, super vystúpenie Katky Hasprovej, hudobný dar koncertného maestra Petra Michalicu a špičkové vystúpenie vokálneho súboru

Fragile pod vedením Braňa Kostku. V kreatívnych vystúpeniach sa predstavili Kamil Mikulčík, Kamil Žiška, Jakub Nvota a telemostom prítomných pozdravil aj populárny Trnavčan Tomáš Maštalír. S osobitnou dramaturgiou zaujalo vystúpenie kráľa Belu IV. (Vlado Oktavec) a jeho hostí.

Zahraniční hostia boli rozdelení do troch skupín – amerických Trnavčanov reprezentovali Štefan Korček, Ivan Furda, Dušan Tóth a Hilda Kolesíková. Pod európskou vlajkou sa predstavili Daniel Beluš, Pavol Hajmássy, Michal Želiar-Lošonský a Janka Kaufmann. Slovenských Trnavčanov (z Bratislavy) reprezentovali Karol Kapeller, Richard Kvetňanský, František Ohrablo a Ladislav Szalay. Vystúpenia pozvaných hostí a ich pozdravy okorenené jemným humorom zaujali svojou úprimnosťou. Do tohto spektra patrilo aj vystúpenie legendárnej futbalovej generácie „bílých anjelov“, ktorú reprezentovali Stanislav Jarábek, Ladislav Kuna, Jozef Geryk a Kamil Majerník.

Prítomní i pozvaní hostia sa okolo polnoci rozchádzali z divadla naplnení príjemným zážitkom s presvedčením, že toto stretnutie malo zmysel. Prostredníctvom zahraničných účastníkov sa takto kus trnavského srdca dostal aj do tucta štátov a komunít, kde naši krajanovia pôsobia. Za pozornosť stojí, že si z Trnavy odniesli aj významné suveníry z osláv, ako aj osobitný zborník Trnavské dni 1993 – 2008, ktorý k tomuto jubileu vyšiel.

Peter HORVÁTH

Kráľom inšpirácie je Blízkosť vzdialených

Titul Kráľ inšpirácie 2008 získalo na festivale rôznych foriem profesionálneho a amatérskeho divadla DIV, ktorý sa uskutočnil 6. – 8 novembra v Trnave, Štúdio tanca z Banskej Bystrice za tanečné predstavenie Blízkosť vzdialených.

„Zložitosti ľudskej existencie v rozmeroch dobra a zla sú vždy vďačnou umeleckou inšpiráciou. Tanečné predstavenie Blízkosť vzdialených každým okamihom kóduje do pohybového celku veci abstraktné a núti diváka hľadať v sebe vlastnú pojmovú abecedu. Permanentné zblížovanie a vzďaľovanie čiernych a bielych životných pólov otvára otázky, ktoré sa nezmestia do slov. Naopak, slová by im mohli len ublížiť,“ odôvodnil rozhodnutie festivalovej poroty jej člen Martin Peterich.

Banskobystrické Štúdio tanca ponúka pôvodnú tvorbu mladých nekonvenčných slovenských tanečných umelcov. Od svojho vzniku pred desiatimi rokmi uviedlo vyše dvadsať celovečerných projektov. Na svojom konte má početné účinkovanie na najrôznejších slovenských scénach či účasť na viacerých prestížnych medzinárodných festivaloch a realizáciu dvoch filmových produkcií a viacerých dokumentov inšpirovaných činnosťou divadla. Vytvorilo tradíciu festivalu Štyri (+1) dni tanca pre vás – prehliadku aktuálnych projektov súčasného tanca.

-redakcia-, foto: M Šimončíč

Festival DIV je už ako dobre zabývaný dom

DIV 08 so svojimi dobre vyše dvomi krížikmi je fungujúci architektonický komplex, čiže dobre zabývaný (aj obývaný) dom. Nielenže sa dá v ňom prijateľne bývať, ale aj zvonka je na pohľad pekný a pasuje do slovenského kultúrneho, resp. divadelného intravilánu. Nezdobia ho gýčové fasády, uniformné panely či ošarpané brány. V jeho oknách a na balkónoch je čulý ruch, tak ako všade tam, kde sa ľudia cítia doma. Ba fungujú aj výťahy, či odvoz smetí, aj parkovať je kde. Slovom, pohodlie. Duchovné určite.

Ak sa prejdeme po tohoročných dvanásť-tich poschodiach osídlených jedenástimi súbormi (Ludus 2x), na nijakom nestret-neme ani vandalov či toxikomanov alebo podomových obchodníkov. Spoločnosti sú slušné, ohľaduplné voči sebe, sem tam vyvádzajú deti. Ale rovnako nestret-neme ani výrazne svietiacu osobnosť v kvalitne zariadenom byte.

Predstavenia – ako vždy – pokrývali široké inscenačné kategórie od mnoho-slovných až po tanečné, od pôvodných autorských chodbičiek až po lesk sveto-

vých átrií či už v klasickej alebo absurdnej drámovom prevedení. V jednotlivých blokoch „domu DIV“ boli aj preliezačky pre deti, aj hudobná klubovňa pre staršiu mládež (Ludus: Hasprčko a Mrcúlik, resp. Objav roka) alebo sa v celom dome rozliehal dobre uspievaný, mierne simplexný muzikál. Uspokojil divácky sluch i zrak, svojou výpravnosťou menej už peňaženky sponzorov (ZUŠ J. Kresánka, Bratislava: Červená čiapočka a vlk). Profesionálne divadlá so stabilným režimom obsadili stred a snečné časti domu, v náhodnej zhode s divadlom absurdity tak svetovej (Divadlo Jána Palárika Trnava: Plešatá speváčka) ako aj kedysi našej spoločnej (Divadlo Astorka Korzo '90: Čudné popoludnie doktora Zvonka Burkeho – na fotografii).

Doménu, priam soľou festivalu, sú poloprofesionálne a agentúrne zoskupenia, často typické svojimi autami s príviesmi a väčšinou ponúkajúce nové výhľady z okien. Napríklad Gunagu – svoj byt si zariadilo indickým mobiliárom, aby v Londýne mohlo v byte bohatej indickej rodiny v jej neprítomnosti ironicky, ale pravdivo prekresľovať problém novodobých slúžok – au pairiek (Divadlo Gunagu: In Da House).

Uhlárove činoherné a Hájkovej tanečné produkcie sa rozhodli ísť cestou neverbálneho výrazu, posolstvá o rozbitých a nesúrodých svetoch sa vzdávajú slov ako príliš kon-kretizačných činiteľov (Disk Trnava a S.T.O.K.A.: Plazenie, resp. Štúdio tanca, B. Bys-trica: Blízkosť vzdialených). Divadlo Pôtoň oznámilo, že sa opäť bez väčšieho lomu-zu sťahuje (z Levíc do Bátoviec), ale ostáva v dome, ktorý si bez neho svoju jedinečnosť nevie predstaviť. Potešilo DIV-ákov konzumovateľným prierezom Shakespearovho Macbetha, stačili mu na to tri odvážne herečky, múdro vymyslené rekvizity a dobrá úprava (Divadlo Pôtoň Levice: Shake Shakespeare Macbeth).

Prvý raz na Slovensku uvedená dramatizácia románu Paula Coelho Ďábel a slečna Šantal v spracovaní I. Blahúta bola vo festivalovom dome rýchlym výťahom zhora

nadol a naopak. Bola všade v zmyslovej aj reálnej existencii, brnkala tam, kde často nič nepočuť (Prešporské divadlo: Pokušenie).

Ak je v dome ambulancia, tak určite tá na duševné choroby. Z predstavenia troch improvizátorov sa valili tony endorfinu, a aj ten najväčší labužník na vytváranie samodepresívnych stavov musel odísť po toľkom smiechu vylicený. Umne sklbené – publikom objednané – komické výstupy, niet lepšieho receptu (Improvizačná skupina 3T, Žilina: Večer divadelnej improvizácie).

Voči menu Arthur Schnitzler nemožno mať závažné námietky, ubytovalo ho stále experimentujúce Štúdio 12 viac k prízemiu než hore. Rozprávanie o neustálej oscilácii v mužsko – ženských vzťahoch sú vždy vďačnou príležitosťou pre divadelné zoskupenia, trh, aj slovenský, býva nimi však už zavše presýtený (Divadelný ústav, Štúdio 12: Päť chodov pre dvoch).

Dom stojí, obyvatelia sa menia, vo výťahu sa vozí neúnavný dramaturg Jakub Nvota a zariaďuje či dozerá na jeho vnútro. Vonku býva sychravo, keď vojdete, cítite sa dobre.

Martina KOVÁČOVÁ, Martin PETERICH, foto: -eu-

Jubileum trnavskej osobnosti výtvarného sveta

Blažej Baláž: Chcem veriť, že sa nám podarí naplniť veľkorysejšie, minimálne stredoeurópske ciele

Blažej Baláž patrí už viac ako dve desaťročia k formovateľom výtvarného života v Trnave. Rodák z Nevoľného pri Kremnici je maliarom, grafikom, tvorcom inštalácií i performance. Ako výtvarník začínal na Strednej umelecko-priemyselnej škole v Kremnici na oddelení ryteľstva kovov. V rokoch 1977 – 83 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave odbor voľná grafika. Na podnet Ministerstva kultúry Slovenskej republiky bol v deväťdesiatych rokoch na študijnom pobyte v španielskom Madride a Barcelone. Blažej Baláž sa venuje najmä postkonceptuálnemu umeniu – spojeniu kontextov výtvarného umenia s ekologickými, spoločenskými či politickými motívmi. Nečudo, vďaka nim môže presne a cielene aktuálne reagovať na dianie okolo seba. Od roku 1987 dodnes má na konte viac ako 20 samostatných a približne raz toľko kolektívnych výstav. Je uznávanou osobnosťou výtvarného sveta najmä v zahraničí. Svedčí o tom celý rad ocenení – z českej Prahy, kórejského Soulu, či španielskeho Cadaqués. Pri príležitosti životného jubilea mu tento rok udelili Cenu mesta Trnava. Je aj držiteľom Ceny mesta Banská Bystrica za súčasnú slovenskú grafiku, ale aj Ceny za grafiku súčasných slovenských výtvarných umelcov. V súčasnosti pôsobí aj ako vedúci Katedry pedagogiky výtvarného umenia na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity. Jeho životné jubileum, päťdesiatka, bola aj príležitosťou na obzretie sa za predchádzajúcimi rokmi.

Pod'me do obdobia vášho detstva. Aj keď to v prípade umelcov celkom neplatí, ale predsa – ako vás formovalo rodinné prostredie pri rozhodovaní dať sa na výtvarné umenie?

V rodine som nemal nejaké výtvarné základy, ale bol to príklad môjho brata Vojtecha. V roku 1966 založili v Kremnici Školu umeleckého priemyslu a on bol jedným z druhých absolventov. Pamätám sa na jeho pastely, kópie Rubensa. Ja sa pokladám za dieťa šesťdesiatych rokov. Výtvarníci, ktorí boli vtedy tridsiatnici, hovoria, že si to mystifikujeme. Ale pre nás boli šesťdesiate roky zlatým vekom. Boli to posledné roky klasickej moderny a platil ten utopický pohľad do krásnej technickej budúcnosti. V rokoch 1962 – 64 sme boli aj hospodársky silnejší. Bola to doba tranzistorov, prvých televízorov. V mojej rodnej obci bola výborná kultúrna výmena. Každú sobotu bolo predstavenie v kine, v nedeľu som bol naštartovaný do knižnice. A nebolo nič lepšie ako vnímať tieto dve zložky – literatúru a film. Dodnes si pamätám vôňu knižiek Klubu mladých čitateľov alebo Rozprávky tisíc a jednej noci ilustrované Jiřím Trnkom, či Slovenské rozprávky ilustrované Ludovítom Fullom. Čítal som aj literatúru primeranú môjmu veku i knižky môjho brata, teda sa mi dostávali do rúk knihy napríklad od Dostojevského. Ďalšou vymoženosťou bol stereogramofón, ktorý si brat kúpil za peniaze z brigády. Mal som servis, pretože neskôr z Bratislavy prinášal aj platne. Môj obľúbený bol koncert bol Čajkovského b mol, potom Beethovenova Sonáta 14 cis mol, Paganini, Bach atď. Dodnes si v ateliéri púšťam skladby z tohto obdobia, napríklad Konvergenca a Divergenca Mariána Vargu, skladby od Hany Hegerovej a ďalšie.

Sedemdesiate roky a obdobie normalizácie asi neboli také ružové. Veľké pohyby boli v umeleckých zväzoch, prišla Charta, po nej anticharta... Ako sa to prejavovalo v praktických veciach a v živote na univerzite?

Už ako dieťa som sa v šesťdesiatych rokoch deklaroval ako istý homo politicus. Pamätám sa na jarne prázdniny v roku 1968. Utekal som domov pre prenos z Federálneho zhromaždenia, pretože ma to zaujímalo. Potom prišiel pravý opak, sedemdesiate roky. Mali sme aj rodinné problémy politického charakteru. Aj keď študentské roky v Kremnici boli pekné, ale viac to bolo o krotení zveri. Môj brat Vojto bol o šesť rokov starší, v roku 1971 začal študovať na VŠVU a po dvoch rokoch sa vzdal štúdia, pretože mu prekážala situácia na fakulte, kádrové výmeny pedagógov a podobne. Potom robil asistenta, kurátora v galériách v Banskej Bystrici a Dolnom Kubíne. Takže, ja som bol informovaný, čo sa v umeleckých kruhoch dialo – vylučovanie zo zväzov, osudy niektorých umelcov, napríklad Milana Paštéku. Horšie bolo napojiť sa na svet moderných prúdov vo výtvarnom umení. Keď som potom ja študoval, koncoročné semestrálne práce na VŠVU nám zvesili pred prehliadkou rektora a mestského tajomníka komunistickej strany v Bratislave Gejzu Šlapku. Nepáčilo sa im zameranie našej tvorby, dokonca aj diplomovku som musel prerábať, pretože som pôvodné verzie nemal schválené. Z piatich detailných nákresov, titulných kresieb k leptom, som sa zasekol na Podobenstve č. 2 – Prečo chce človek stále lietať. Stále hovorili, že je tam Dante, Peklo a nebo, dokonca tam našli aj emigrantskú myšlienku vo forme vtupu „Posledný zhasne“.

S takýmto rodinným i osobným „kádrovým profilom“ bolo asi zaťažko uplatniť sa niekde vo vtedajšom svete organizácie výtvarného umenia... No to už boli osemdesiate roky.

Školu som skončil v roku 1983, bývali sme v Bratislave, začali mi vychádzať v malých vydavateľstvách ilustrácie knížiek – v Smene a Mladých letách. To sa už začínala perestrojka – Gorbačov a tie roky – bolo cítiť uvoľňovanie. Vo výtvarníckej obci bol predbehnutý rok 1989 už od dva roky skôr. Prvého decembra 1987 sme otvárali s mojou ženou (výtvarníčkou a pedagogičkou Máriou Balážovou – pozn. aut.) spoločnú výstavu v galérii na Michalskej ulici v Bratislave. To bola progresívna výstavná miestnosť Slovenského fondu výtvarných umení. S kurátorkami sme čakali delegáciu, ktorá mala prísť odobriť výstavu. Keď sme im volali, odkázali, že už to nebudú robiť. Takže prvá výstava bola bez tej oficiálnej cenzúry.

Potom ste prišli do Trnavy. Mesta, s ktorým ste nemali veľa umeleckých i životných skúseností. A aj keď bol rok 1984, novembrová revolúcia, na ktorej ste sa aktívne v Trnave spolupodieľali, bola ešte ďaleko.

Nedá sa vždy veľmi vyberať. Dlhšie obdobie sme s manželkou žili v Bratislave, dokonca sme aj uvažovali o emigrácii. Žili sme v akejsi schizofrénii. Na jednej strane politické tlaky, na druhej strane od roku 1988 sme cez Slovart mohli predávať diela, boli sme na výstave v Bazileji, mohli sa objaviť aj predtým zakázaní autori. Dalo sa niečo robiť v Nitre, v Banskej Bystrici, i na Orave. No v Trnave sa nič nedalo robiť. Galéria v Trnave bola vtedy centrom politického plagátu. Galéria bola jedna z najregresívnejších, nemala svoje priestory, vystavovalo sa len v múzeu. Pri prvých pokusoch vystavovať som narazil. Až do roku 1989 mi veci vyhadzovali s odôvodnením, že je to depresívne. Začínajúci umelec si však nemôže veľmi vyberať. Samozrejme, nejaké veci sa dali vystaviť. Ako umelci sme museli byť odkázaní sami na seba, a pokiaľ ide o voľné umenie, tu nežil nikto, kto by s nami umelecky korešpondoval.

O pár rokov však prišla celkom iná situácia. A vy ste sa dostali do popredia výtvarného života nielen v Trnave. Dokonca aj spoločenského a politického.

To už boli novembrové udalosti. Progresívne bolo Trnavské fórum '89, na ktorého činnosti som sa začal podieľať. Iniciovali sme zmeny v galérii, vymenili sme riaditeľa, nastúpili progresívne časy. Vďaka nášmu umeleckému „médiu“ Bohumilovi Chmelíkovi sa podarilo delimitáciou získať pre galériu priestory Detských jaslí OÚNZ. Potom sa mohli naštartovať nové trendy. Vždy to však v Trnave stroskotávalo na tom, že tu nebol relevantný kunsthistorik. Bolo to prostredie, do ktorého sčasti vstupovali aj Bratislavčania. Všetky tieto faktory ovplyvňovali aj naše umelecké pôsobenie.

November priniesol nielen pozitíva, ale aj negatíva. Napríklad v prezentácii umenia. Knižku si môže vydať ktokoľvek, nemusí mať ani peniaze, ani talent. Podobne je to aj s výstavami. Mnohí záujemcovia o výtvarné umenie sa neraz čudujú, čo všetko sa dnes považuje za výtvarné umenie...

Výstavná činnosť je samostatný problém. Nesmieme zabudnúť aj na roky 1995 – 98, keď sa vymieňali riaditelia v slovenských galériách. Nás to vtedy obišlo. V podstate to vyplýva z rôznych fenoménov. Napríklad z toho, že na Slovensku vysoké výtvarné umenie nebolo prijaté a akceptované. To vidíte pri rôznych príležitostiach, čo sa podporuje, čo ľudia preferujú – dnes každý gýčiar má obrovské monografie. Ale sú to ľudia, ktorí majú buď politické či ekonomické krytie. Opakom je napríklad Július Koller. Ako ikona európskeho umenia nemá dodnes monografiu. Napriek tomu monografie majú tí, ktorých umenie je mŕtve už v čase svojho zrodu. Teraz galéria dost

akceleruje, najmä odvtedy, čo sa sem prisťahoval Vladimír Beskid. Je to aj tým, že v Trnave žije, býva a je domácim teoretikom. Je to dôležité, pretože to slovenské umenie je stále málo naplnené v prieniku do Európy. Aká bola famózna jeho výstava Márie Bartuszovej v Bratislave! Videli ju správní ľudia v správnom čase – dnes je Bartuszová európska hviezda. Vieme z veľtrhu z Bazileja, že Mária Bartuszová má cenu vyššiu ako Fulla.

A vaše aktivity na Katedre pedagogiky výtvarnej tvorby na Trnavskej univerzite? Mnohé známe trnavské umelecké mená majú domicil práve u vás na katedre. A ne jeden z nich aj vystavuje.

Katedra funguje 14 rokov, začali sme na zelenej lúke. Je to zápas. Niekedy o prežitie, niekedy o hodnotných pedagógov. Teraz sme v nejakom prelome – vo veľkej miere si budúcnosť sľubujem od mojich absolventov, doktorandov, ktorí vstupujú do kontextu Európy. Chcem veriť, že sa nám podarí naplniť aspoň veľkorysejšie, minimálne stredoeurópske ciele.

*Martin JURČO
Foto: M. Štofcej*

Stredoeurópsky kultúrny priestor v galérii

PODIVNÁ FIGÚRA

AES + F (RU), Erik Binder (SK), Ákos Birkás (H), Rafael Bujnowski (PL), Luca Göbolyös (H), Veronika Holcová (CZ), Paul Horn – Harald Hund (AT), Markus Huemer (AT), Lena Lapschina (RU/AT), Ilona Németh (SK), Veronika Rónaiová (SK), Václav Stratil (CZ), Jiří Surůvka (CZ)
Galéria Jána Koniarka, Kopplova vila
kurátor: Vladimír Beskid do 14. decembra 2008

Pracovné pomôcky V. Stratila ako súčasť inštalácie

Galéria Jána Koniarka v Trnave ako hlavný organizátor v spolupráci s inými subjektmi pripravila na jeseň 2008 pilotný medzinárodný projekt pod názvom Stredoeurópsky festival umení. Hlavnou ideou festivalu je priniesť intermediálnu komunikáciu a konfrontáciu súčasného umenia predovšetkým z Poľska, Česka, Rakúska, Maďarska a Slovenska v oblastiach výtvarného umenia, kinematografie a hudby. Cieľom podujatia je zároveň predstaviť slovenskej verejnosti a návštevníkom Trnavy aktuálnu kultúru susedných a blízkych krajín zo stredoeurópskeho kultúrneho priestoru, lebo v súčasnej ponuke kultúrneho spektra je ich zastúpenie minimálne. Nosnú líniu výtvarnej časti festivalu tvoria paralelne prebiehajúce výstavy v oboch hlavných priestoroch GJK – Kopplovej vile a Synagóge – Centre súčasného umenia, na ktorých sa zúčastnilo dokopy takmer tridsať výtvarníkov zo strednej Európy a Ruska. Zatiaľ čo v Synagóge umelci zaostrujú svoju pozornosť na politické a sociálne otázky súčasnosti (Video Reflex), v Kopplovej vile kon-

frontujú svoj názor na aktuálnu podobu figuratívnych motívov v dnešnom umení (Podivná figúra).

Podivná figúra predstavuje aktuálnu sondu do širokého spektra súčasného sveta a formulovania obrazu samotného. Dominantnú úlohu zohráva klasický závesný obraz, nasledovaný obrazovou inštaláciou, fotografiou, fotomontážou či pohyblivým videom. Výstava je zameraná predovšetkým na figurálnu maľbu a v širšom zábere aj na figuratívny svet – od reflektovania dnešných problémov ohrozenia v podobe terorizmu a jeho obetí a akčných počítačových hier (Birkás, AES+F), plynule prechádza k jazyku ulice a street artu (Binder, Stratil, Lapschina). Intímne, takmer skryto zakomponované figúry nachádzame aj v introvertných podobách zobrazenia krajiny (Holcová, Huemer). V iných dielach vidíme rozdielnu formu prezentácie ľudského aspektu v umení, variantmi sebaštylizácie a rozoberaním psychického pozadia autorovho myslenia (Rónaiová, Suruvka).

Odišné autorské prístupy a technológie sa odrážajú aj v použitých technikách, kde dominujú aktuálne trendy pri tvorbe moderného obrazu. Maľba štetcom je často nahradená sprejom, airbrushom, fotomontážou, či digitálnou tlačou. V rámci projektu Bilboart sa k výstave priradila aj veľkoplošná tlač Ilony Németh – Stred Európy, ktorá relativizuje geografické a duchovné stereotypy v myslení stredo európskeho priestoru.

VIDEO REFLEX

Zbyněk Baladrán (CZ), Pavlína Fichta Čierna (SK), Carola Dertnig (AT), Milena Dopitová (CZ), Petra Feriancová (SK), Anna Konik (PL), Lena Lapschina (RU/AT), Csaba Nemes (H), Sinije nosy (RU)

**Synagóga – Centrum súčasného umenia, Halenárska 2, Trnava
kurátor: Vladimír Beskid**

Ako napovedá názov výstavy, Video Reflex zaznamenáva (ne)prírodné, citlivé, často spontánne reakcie ľudského tela a mysle na politické či sociálne problémy súčasného sveta, vhodne využívajúc citlivé médium video umenia a kultúry pohyblivého obrazu. Autorské prístupy k tejto širokospektrálnej téme sú celkom prírodzene rôznorodé a umožňujú zaujímavé možnosti porovnávania. V trinástich videoprojekciách nachádzame prvky „sociálneho výskumu“ inšpirované dianím v psychoterapeutickej liečebni (A. Konik), umelecké verzie dokumentárneho filmu či reportáže (P. Feriancova, L. Lapschina) a politicky zafarbené komentáre, filtrované cez média (Z. Baladrán, C. Nemes).

L. Lapschina - Feste feiern 2007 (screenshot)

Osobnejší prístup intímnej metafory, personifikovaných mytológií či klasickej performace (Fichta Čierna, Dopitová, Dertnig), predstavuje ďalší rozmer vyrovnávania sa so aktuálnymi problémami pomocou súčasného výtvarného jazyka. Nechýbajú ani odľahčujúce prvky vo forme irónie a humoresky (Sinije nosy), ktoré často zdôrazňujú výpovednú hodnotu tvorby mladej a strednej umeleckej generácie.

Medzinárodný a multikultúrny charakter výstavy sa odráža aj v množstve použitých výrazových prostriedkov, keďže popri klasických videosekvenciách umelci využívajú aj princípy diapozitívov, animácie, prvky dokumentárneho filmu, či klasickej filmovej grotesky.

Projekt podporili: Ministerstvo kultúry SR, mesto Trnava, České centrum, Kultúrny inštitút Maďarskej republiky, Poľský inštitút, Knoll Galerie Wien, Jiří Švestka Gallery, Opus film, Euronics, ElektroMax a Ultraframe Nitra

Michal MIRONOV, Foto: GJK

V rómskej kultúre hľadám rytmus naturelu

Trnavská rodáčka Bohuslava Vargová-Hábovčíková sa predstavila 12. novembra v Knížnici Juraja Fándlyho nevšedným, no o to zaujímavejším projektom. Novú knižku, ktorá je sčasti aj didaktickým materiálom, nazvala Ponášky na rómske ľudové piesne.

Tematike rómskej kultúry sa začala venovať ešte ako absolventka novinárstva na bratislavskej Filozofickej fakulte Univerzity Komenského a počas externého pôsobenia v bratislavskej televízii. Systematicky sa začala zaoberať rómskou kultúrou na Katedre rómskej kultúry na Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, neskôr pôsobila aj v tamojšom Ústave sociologických štúdií a na Univerzite Komenského v Bratislave. Dnes pôsobí na rôznych pracoviskách externe, a tak sa môže viac zamerať na autorskú tvorbu. V poslednom období zaujala aj jej ďalšia kniha venovaná slovensko-rómskym kultúrnym vzťahom Mačka v skrýši tíši myši. „Najnovšie ponášky na rómske ľudové piesne sú určené nielen detskému, ale aj dospelému čitateľovi. Začala som ich písať, keď už som dlhší čas učila v Nitre. Prekladala som rómske ľudové piesne bulharských Rómov a ruských Rómov. Vnikla som do tohto rytmu a mala som veľa načítaného, a tak vznikli vlastné básne na motívy i na to vnútorné, čo žije v rómskom človeku,“ hovorí autorka Bohuslava Vargová-Hábovčíková.

Ponášky vznikli napohľad celkom jednoducho, stačilo sa včútiť do rytmu rómskej kultúry a vycítiť spoločné chvenie a variácie na rómsku tému. Podarilo sa jej to tak, že dokonca aj odborníci na rómsku kultúru považovali jej autorské piesne za pôvodné. „Je tam všeličo rómske, zaslúžilý umelec Dezider Banga hovoril, že túto som

ešte nečítal a nepočul. Myslím si, že sa mi podarilo vystihnúť podstatu. Jednoducho to do človeka vnikne.“

K dvom spomínaným knižkám určeným najmä pre rómske deti vydala ešte začiatkom deväťdesiatych rokov zbierku prózy a poézie pre deti i dospelých Rómčatá a Rómčence. Dnes je diapazón aktivít autorky široký. Od literárnych cez divadelné až po manažérske činnosti. Nečudo, veď knižku nestačí len napísať, ale treba ju aj vydať a prezentovať čitateľovi. „Teraz sa venujem vedeniu rómskych aj nerómskych národnostne zmiešaných autorov. Som v kontakte s rómskymi básnikmi v Trnave, a nielen tu – zdravými i psychicky chorými. Pracujeme aj v literárnej dielni. Nazvala som ju Rozhľadňa. A pokiaľ ide o Trnavu, chcem nadviazať kontakty aj cez tieto dve najnovšie vydané knihy. Chcela by som knižky prezentovať rómskym deťom v trnavských školách. A začala som spolupracovať aj s kapelou Jána Biháryho,“ spomína niektoré z aktivít Bohuslava Vargová-Hábovčíková a pokračuje: „Kedysi som spolupracovala s detskou skupinou Bzučalka, dnes som umelecká vedúca divadla poézie Rozhľady pri kultúrnom združení národností a etník SR. Hráme najmä pre deti. Pripravujeme napríklad obnovenú premiéru hry Ako sa stať dievčaťom, ako sa stať ženou. Predstavíme sa aj na druhom medzinárodnom festivale ľudí s mentálnym postihnutím v Dome kultúry Ružinov v Bratislave. Ďalšiu premiéru, tentoraz prác našej literárnej dielne Rozhľadňa, budeme mať v Lige za duševné zdravie v Bratislave.“

Bohuslava Vargová-Hábovčíková sa venuje už niekoľko desaťročí aj dospelému čitateľovi. Jej autorská tvorba začala vznikáť už na Základnej škole na Bottovej ulici v Trnave. Stačilo povedať, že do druhého dňa treba prísť s napísanou básničkou a bolo to. „Podporovali ma učitelia aj na Strednej všeobecno-vzdelávacej škole v Trnave, neskôr ma koordinoval spisovateľ Vojtech Mihálik. Tam som získavala veľa teoretického a praktického, a tak napríklad v roku 1979 vznikla zbierka Anjel stratil perie.“ dodala poetka.

Martin JURČO, foto: archív -bhv-

Priateľstvo psička s kocúrikom na večné časy V snehu na dvore zostali ešte niekoľko dní stopy dvoch malých nerozlučných kamarátov...

Džery sa dostal na veľký dvor nášho rodinného domu so záhradkou na Tulipáne ako slepý k husliam. Už ako šteniatko si všetko obhliadol a pozorne zaznamenal. Vedel, kde sú sliepky, zajace, kde v chlieviku býva tučné prasa a šťastne prežil aj chvíle, keď napadol prvý sneh. Nedôverčivo ho najprv oňuchával, obzeral, a dlho mu trvalo, kým doň prvýkrát zaboril prednú nohu. Potom však nadšene lietel v studenom bielom páperí ako najatý a sliepky s kohútom Jožom za plotom sa išli zblázniť.

Džerymu robil problémy iba starý strakatý kocúr, ktorý sedával v umývadle pri odtokovom otvore a čakal na myši. Kocúr bol známy i tým, že jedol fazuľovú omáčku jednou labou tak, že si fazule napichoval na pazúr. Táto nevidaná kocúria kultivovanosť Džeryho úplne vyvádzala z miery. Nečudo, lebo kocúr ho ako šteniatko rozháňal dvorom a dočahoval labami, pričom dokázal visieť dolu hlavou zo šnúry na bielizeň a istiť sa chvostom. No Džery sa dočkal chvíle, keď strakatý kocúr stra-

til dôstojnosť. Jedného dňa ho veľký zajac, ktorý práve ušiel z chlievika, v záhrade dvakrát vyfackal. Kocúr chcel pobúrene zamňaukať, ale tak sa od prekvapenia zakoktal, že jeho protest skôr pripomínal pomalé mečanie kozičky.

Džery asistoval aj na susedovej zabíjačke, kde mu sused pohodil prasačí zadok a on ho nadšene priniesol môjmu otcovi. „Čo za hnusobu si to sem dovliekol,“ najedoval sa otec, prehodil prasačí zadok za plot a nechtiac trafil suseda do hlavy. Ten potom o tomto incidente podrobne informoval všetkých Tulipáncov, ktorých stretol...

Veľký obrat na dvore nastal, keď sa, ktovie ako, priplichtil na dvor malý čierny kocúrik. Hneď sa veľmi skamarátil s Džerym a rád spával na jeho blchavom kožuchu. Bolo to síce v časech reálneho socializmu, ale starý kocúr už vtedy pochopil riziká silnej konkurencie a všemožne sa snažil čierneho kocúrika z dvora vyhnať.

Často ho naháňal po viniči nad dvorom. Pretože bol ťažký, prepádaval sa cez tenké halúzky. Neraz zostal visieť iba za jednu labu a druhou dočahoval kocúrika ako fazuľku z omáčky. Ten však rástol, nadobúdal sebavedomie, a tak si jedného pekného dňa starý kocúr zbalil kufre a urazene odišiel neznámo kam.

To už bol Džery v puberte a mladý čierny kocúr rástol ako z vody. Nadviazali skutočné priateľstvo na večné časy. Behávali spolu, hrali sa na skrývačku, delili sa o žrádlo a vymýšľali strašné veci na sliepky. Keď sa Džery schoval za smetiak, aby mohol po otvorení brány utiecť za frajerkami, kocúr ho s potešením pozoroval a uškieral sa pod fúzy, lebo vedel, že ráno, keď sa Džery zo záletov vráti, porozpráva mu pikantérie, ako to bolo s tou alebo úplne inou psinou...

Všetko sa skončilo na Vianoce 1969, keď niekto z „dobrých“ ľudí Džeryho a kocúrika otrávil. Pochovali sme ich svorne pod marhuľu. V snehu na dvore zostali ešte niekoľko dní stopy dvoch malých nerozlučných kamarátov. Každý rok na nich spomínam a verím, že sa budú večne veselo preháňať v zvieracom raji.

Marián MRVA

Čertovská premena alebo Cesta do kotelne je dláždená dobrými úmyslami

Keď bola priateľova malá dcérka veľmi zlá, strašieval ju, že príde starý roháč Fidli a zoberie ju do pekla. Fidli bol starý chlpatý čertisko z rozprávky a dával pozor na deti, ktoré sa nechceli umývať. Občas zavolať z práce domov, vypýtal si dcéru k telefónu a pýtal sa jej, či už poslúcha. Povedala, že áno. Vraj sa ráno pekne poumývala, vyčistila si zúbky, a že v noci sa nepocikala.

Zo začiatku to zaberalo ako penicilín, no potom sa začala dcéra viac a viac Fidliho dožadovať. Zašlo to tak ďaleko, že priateľ sa z času na čas musel preobliecť za čerta a prísť k „sebe“ na návštevu. Keď ho v rámci previerok politickej spoľahlivosti začiatkom sedemdesiatych rokov minulého storočia vyhodili z práce, urobil si kuričský kurz a počas chladných zimných večerov prijímal v kotolni preoblečený za čerta návštevy svojej dcéry. Čoraz častejšie za ním prichádzali aj iné deti.

Najhoršie na tom bolo, že Fidli vytlačil normálneho otca do autu. Stal sa hrdinom detských snov a jeho popularita medzi drobzigom začala prerastať hranice našej ulice. Väčšinu času trávil s umelými rohami na hlave, záhadným falošným

ochlpením, chvostom s gundžou na konci a skutočnými vidlami na zemiaky, ktoré mali miesto hrotov guľôčky, aby sa, nebudaj, niekto nepichol. Hlas sa mu zmenil na strašidelný chrapliak. Napriek týmto strašidelným atribútom sa časy Fidliho v úlohe strašidla skončili. Deti sa ho už vôbec nebáli a nemohli sa dočkať, kedy od neho dostanú v kotolni cukríky, prípadne prútenou metlou.

Po prevrate v roku 1989, keď sa Dedo Mráz vrátil na saniach ťahaných sobmi na Čukotku a Fidli sa stal po bankrote závodu, v ktorom predtým pracoval, šéfom jednej z následníckych eseročiek, oslovil ho Sv. Mikuláš a pozval ho, spolu s krásnou blondínkou, ktorá sa predstavila ako anjel, na rozdávanie Mikulášskych darčiekov. A tak sa vždy stretávali 6. decembra, aby vyšli do ulíc s mechmi naloženými sladkosťami a troškou uhlia.

Potom sa to stalo. Fidli zistil, že mu na tele začínajú rásť strakaté chlpy, nechty na prstoch pravej nohy veľmi hrubnú a spájajú sa do neforemného párnokopyta. Medzi vlasmi, ktoré tiež zhrubli a dali by sa použiť na tapetováciu štetku, začali vyrážať dva tvrdé, rohovinové kopčeky. Najúžasnejšie však bolo, že na mieste, kde chrbát stráca poctivé meno, mu klíčil naozajstný chvost.

Premena na čerta prebiehala plynule, bez nežiaducich bočných účinkov. V práci by sa nikto neopovážal pochybovať o tom, že Fidli je človekom na pravom mieste. Čoraz častejšie ostával v kancelárii až do večera, a potom, namiesto toho, aby šiel domov, šibol do útulnej kotolne, ktorú si prenajal v najatraktívnejšej štvrti mesta. Pri poslednom stretnutí mi povedal, že manželka podala žiadosť o rozvod, dcéra dospelá a chodí s chlapíkom, ktorý má hlavu holú a hladkú ako koleno.

Fidli bol však aj napriek tomu šťastný. Dopočul som sa, že namiesto dcéry ho teraz rád navštevuje anjel, ktorý sa, okrem šachu, veľmi živo zaujíma o Fidlího anatomické zmeny.

Iba tri veci narušujú Fidlího pohodu. Prípadný návrat Deda Mráza z Čukotky, občasné anjelove úlety a tie dva tvrdé rohovinové kopčeky na hlave. Čo by za to dal, keby to boli pravé čertovské rohy. No čo, ak to budú len parohy?

Marián MRVA

Spravodajstvo zo športových súťaží

Vydarená beseda futbalistov Spartaka v ZŠ na Ulici M. Gorkého

■ **KULTURISTICKÝ FESTIVAL MUŽOV**, Grand Prix Slovakia, už tradične zorganizovala TJ Fortuna Trnava (aj s finančným príspevkom mestskej samosprávy). Premiérovou sa však súťažilo v Divadle Jána Palárika. Usporiadatelia zapísali do prezenčného zoznamu 19. ročníka GPS, najvýznamnejšej kulturistickej súťaže v rámci celej SR, 27 borcov zo siedmich krajín (Cyprus, Francúzsko, Chorvátsko, Litva, Rakúsko, Švédsko, SR). Spoza hraníc sa predstavilo 13 kulturistov. Absolútny primát si odniesol popredný slovenský reprezentant Igor Kočiš. Člen VŠC Dukla Banská Bystrica však najskôr nenašiel premožiteľa v hmotnostnej kategórii do 75 kg. Ďalšie dva víťazné poháre si zo slovenského Ríma odniesli Kočišovi reprezentační kolegovia Juraj Vrábek (ŠKP Trenčín – do 87,5 kg) a Rastislav Solár (BBC Veterinary Košice – nad 87,5 kg). Z elitnej skupiny slovenskej amatérskej kulturistiky chýbalo v Trnave iba trio Štefan Havlík (obhajca lanského prvenstva), Andrej Mozoláni a Marián

Čambal. Domácu TJ zastupovali dvaja súťažiaci: Rudolf Kopčok skončil v úvodnej skupine štvrtý a Peter Bičian obsadil v strednej kategórii jedenáste miesto. Riaditeľom súťaže bol generálny manažér Slovenskej asociácie kulturistiky, fitness a silového trojboja, predseda kulturistického oddielu Fortuny, Ing. arch. Peter Uríček. Vo svojej vitríne má o. i. aj zlatú a bronzovú medailu z ME. Trnavská GPS zároveň rozhodla o nominácii na 62. IFBB majstrovstvá sveta v Bahrajne. Letenky do Manamy si vyslúžila šestka: Richard Riedl, Igor Kočiš, Peter Kokoška, Juraj Vrabel, Peter Tatarka a Rastislav Solár. Doplňme, že v MS 2008 si vybojoval striebro Kočiš a bronz Riedl.

■ **TRNAVSKÉ KRASOKORČULOVANIE** má bohatú tradíciu. Písať sa začala 28. januára 1960. Prvé preteky zorganizovali v malom Ríme v tom istom roku, 11. a 12. decembra. Vďačné trnavské publikum pozvali do sveta piruet vtedajšie veličiny československého krasokorčuľovania: Jana Mrázková – Dočekalová, Jindra Kramperová, Eva Grožajová, či neskorší olympijský víťaz Ondrej Nepela. Roku 1974 však trnavský „zimák“ doslúžil a nový (nie krytý) dali do užívania o šesť rokov neskôr. Mesto Trnava pozvalo širokú verejnosť na slávnostné otvorenie krytého zimného štadióna 8. septembra 1994. V pestrom programe nechýbalo ani vystúpenie slovenskej krasokorčuľárskej reprezentácie, na čele s vtedajšou jednotkou Zuzanou Paúrovou z Banskej Bystrice. Po viacerých ročníkoch Trnavského pohárika si terajší klub trúfol na zorganizovanie 1. ročníka medzinárodných pretekov Veľká cena SNP – Trnavia Ice Cup. Usporiadateľský štáb päťdňového podujatia viedol Ing. Miroslav Vitek. Do Trnavy pricestovalo vyše 120-členné pole z trinástich štátov. Najstaršie vekové kategórie (juniori) sa stali korisťou Jakuba Štrobla (KC Košice) a Alexandry Kunovej (ŠKP Bratislava). Predstavitelia mesta vyšli organizátorom z Krasokorčuľárskeho klubu Trnava v ústrety. Na premiérový ročník tohto medzinárodného sviatku detí a mládeže im poskytli ľadovú plochu svojho zimného štadióna.

■ **MEDZINÁRODNÝ TURNAJ PRIATELSTVA** v halovom futbale o Pohár veľvyslanca Srbska v SR sa hral 15. novembra na palubovke Mestskej športovej haly v Trnave piaty raz. Na pôde Trnavy, oslavujúcej 770. výročie svojho povýšenia na slobodné kráľovské mesto, aktérov privítal primátor Ing. Štefan Bošňák. Divákovi sa predstavilo sedem mužstiev. V prevažnej miere do zostáv zaradili obyvatelov bývalej Juhoslávie, ktorí teraz žijú na Slovensku, ale aj ich sympatizantov. Nechýbali ani nedávne známe mená z najvyššej futbalovej ligy SR (Prole, Vuksanovič, Ondua...). Medzi hosťami bol aj srbský futbalista Spartaka Trnava Borivoje Filipovič, pochádzajúci z Nového Sadu, vojvodinskej metropoly. Ten však, kvôli zraneniu, zostal v úlohe diváka. O konečnom poradí rozhodlo 21 zápasov systému každý s každým: 1. Košice 14 bodov, 2. Trnava, 3. Nitra po 13 b. (o poradí rozhodol ich vzájomný súboj), 4. Bratislava 11 b., 5. Bratislavskí lekári 5 b., 6. Srbsko (jeho dres obliekol aj veľvyslanec Danko Prokič) 3 b., 7. Lions – mužstvo diplomatov, pôsobiacich na Slovensku (hrali zaň pracovníci veľvyslanectiev Dánska, Francúzska, Nemecka a Ruska – pod vedením Gennadija Askaldoviča, poradcu veľvyslanca Ruskej federácie v SR) 1 b. V exhibičnom stretnutí sa predstavili futbalistky TJ Skloplast Trnava, pripomínajúce si v tomto roku 40. výročie vzniku svojho oddielu. Nad mužským tímom, zloženým z účastníkov hlavného turnaja, zvíťazili prvolist-

ky 2:1. Počas prestávky zaujala návštevníkov ukážka bojového umenia wu-shu. V rámcovom miniturnaji žiakov bola prvá Bratislava pred Nitrou a Trnavou. Usporiadatelia tohto nevšedného športovo-spoločenského dňa? Veľvyslanectvo Srbska v SR, Združenie srbsko-slovenského priateľstva Svetozara Miletiča so sídlom v Bratislave, Mesto Trnava a neinvestičný fond Prameň nádeje (pod vedením Staneho Ribiča).

■ **SPARTAKOVSKÍ LIGISTI** zavítali na svoju prvú besedu do trnavskej školy. Na pozvanie učiteľa telesnej výchovy v ZŠ na Ulici Maxima Gorkého, PaedR. Tibora Majeského, prišli medzi dievčatá a chlapcov traja obľúbení futbalisti Spartaka Trnava: 27-ročný kapitán A-mužstva a súčasný reprezentant SR na stopérskom poste Peter Doležaj, jeden z dvojice zástupcov kapitána 24-ročný Kamil Kopúnek a 21-ročný ľavý obranca Ľuboš Hanzel. Trio zo základnej zostavy áčka „bílích anielov“ najskôr odpovedalo na záplavu otázok. Nechýbal minikvíz o spartakovské suveníry, po ňom vždy obľúbená autogramiáda a záverečné fotografovanie sa mladých obdivovateľov s ich športovými vzormi.

Jaroslav LIESKOVSKÝ

Od karate po atletiku

Trnavské dni telesnej kultúry 2008/09 pozývajú sviatkujúcich priaznivcov pohybových aktivít na vrcholový, výkonnostný a masový šport

■ **Sobota 6. decembra o 13.00 h: 27. ročník Vianočného turnaja v karate mužov a žien** – v Mestskej športovej hale, za účasti okolo 70 pretekárov z Maďarska, Srbska a SR. Usporiadajúci KK Slovsport sa bude spoliehať najmä na Tomáša Lamperta, Ronaldu Rajčányho, Tomáša Pokorného a Martina Žilinského. V prípade výberu reprezentantov SR (pod strechou trnavskej haly budú obhajovať prvenstvo v súťaži trojčlenných tímov v kumite) pôjde o kontrolný turnaj pred ME v Paríži. Vlni sa súborné cvičenie kata v Trnave stalo korisťou Bratislavčanky Kristíny Grmanovej a medzi mužmi triumfoval Nitran Matej Urík.

■ **Nedeľa 21. decembra o 9.00 h: 13. ročník medzinárodného turnaja v nohejale trojíc o Trnavský vianočný smeč** – v MŠH na Rybníkovej. Lákavé podujatie v rámci Trnavských dní telesnej kultúry uvidia diváci na dvoch ihriskách. V akcii budú aj svetoví šampióni Richard Makara a Marek Novosad. Pred rokom „makarovci“ z Nového Mesta n. Váhom v dramatickom finále zvíťazili nad usporiadajúcim NK Slávia 2:1 na sety (- 9, 7, 9). Tretí stupienok obsadil NK Kysucké Nové Mesto.

■ **Piatok 26. decembra o 11.00 h: 29. ročník Zimného behu zdravia**, masové sviatkovanie v maratónkach na 3,2 a 11,2 km trati, tombolové žrebovanie cien – 1. kolo Trnavskej bežeckej trilógie; Mestský športový areál AŠK Slávia, Na rybníku, Ulica Jána Hajdóczyho. Preteky budú za každého počasia.

■ **Nedeľa 28. decembra o 14.00 h: 19. ročník Predsilvestrovej futbalovej šou o Pohár primátora mesta Trnavy**, medzinárodná konfrontácia bývalých prvotligistov – v MŠH. Najstarší halový futbalový turnaj na Slovensku je určený hráčom nad 35 rokov, ktorí písali nezabudnuteľné kapitoly najpopulárnejšej loptovej hry.

■ **Utorok 30. decembra o 10.00 h: 26. ročník Silvestrovskej ceny v hode bremenom** – v tréningovom sektore atletického štadióna Na rybníku. Svoje športové umenie by mala predviesť aj minuloročná rekordérka trnavského mítingu (24,64 m), najlepšia slovenská kladivárka Martina Hrašnová z Dukly Banská Bystrica, tohtoročná účastníčka pekinských OH. Pravda, nielen popredným vrhačom je určená táto známa rozlúčka so starým rokom. Štartovať môže každý adept, bez rozdielu veku a výkonnosti. Rekreační účastníci však nesmú mať obavu, že poletia ďalej ako bremeno...!

■ **Štvrtok 1. januára 2009 o 14.00 h: 22. ročník Trnavského novoročného behu o Pohár primátora mesta na 7 700 m** (Memoriál Ladislava Kmeča, spoluzakladateľa TNB) – 2. kolo Trnavskej bežeckej trilógie, rámcové preteky žiactva na 1 238 m; Mestský športový areál AŠK Slávia Trnava. Pôjde o prvé športové podujatie na Slovensku v úvodnom dni 2008. Hovorí sa: Ako na Nový rok, tak po celý rok.

■ **Utorok 6. januára 2009 o 11.00 h: 10. ročník Trojkráľovej šestky** (6 km) – 3. kolo Trnavskej bežeckej trilógie; Mestský športový areál AŠK Slávia. Pred rokom vyhrali trojielny seriál súrodenci Ondrej a Jana Puškárinci z usporiadajúceho klubu. Do tohto príspevku sme zaradili niektoré športové pozvánky na december a január. Ponuka z oblasti telesnej kultúry však bude oveľa bohatšia. Ďalšie podujatia v rámci Trnavských dní telesnej kultúry, ktoré na prelome rokov tradične organizuje alebo metodicky a sponzorsky zastrešuje náš mestský magistrát, priblíži záujemcom internetový portál www.trnava.sk a www.prednadrzie.sk (sekcia Športové správy).

Jaroslav LIESKOVSKÝ

Zeleninové jedlá z kurzu zdravej výživy

Karbonátky z ovsených vločiek

Potrebuje:

1) 3 šálky (2 dl) vody, 1,5 polievkovej lyžice sójovej omáčky, 1 čajovú lyžicu cesnakového prášku, 1 menšiu nakrájanú cibuľu, pol čajovej lyžice soli, 1 čajovú lyžicu sušenej petržlenovej vňate, pol čajovej lyžice bazalky, 1 šálku hrubých ovsených vločiek.

2) 1,5 čajové lyžice ľanového semienka, 5 polievkových lyžíc jemných ovsených vločiek, 2 polievkové lyžice olivového oleja, 1 čajovú lyžicu majoránky.

Do vriacej vody dáme všetky suroviny uvedené v prvej časti a varíme na miernom ohni asi 10 – 15 minút. Pridáme ľanové semienka a jemné vločky, dovaríme na hustú hmotu (asi 5 min.). Po odstavení pridáme olej, cesnak a soľ. Na vymastenom plechu robíme kopčeky tvaru karbonátky. Pečieme asi 20 minút.

Sladký šalát z červenej kapusty s jablkami a ryžou

Potrebuje: polovicu menšej hlávky červenej kapusty na jemno postrúhanej, jedno jablko zbavené jadrovníka a pokrúpané na plátky, jednu mrkvu postrúhanú nahrubo, pol šálky uvarenej ryže natural, tri polievkové lyžice hnedého cukru alebo medu, šťavu z veľkého citróna, dve polievkové lyžice neutrálneho oleja.

Vo veľkej mise zmiešame naturálnu ryžu, kapustu, mrkvu a jablká. Pridáme olej, citrónovú šťavu, cukor alebo med. Premiešame a necháme 10 minút odstáť.

Rubriku vedie: MUDr. Bohumil Chmelík

Januárová prednáška o duševnom zdraví

Kancelária Zdravé mesto Trnava vás pozýva na prednášku siedmeho ročníka cyklu Zdravie všetkými pohľadmi (Škola verejného zdravia) na tému Duševné zdravie – týka sa nás všetkých, ktorá sa uskutoční 22. januára o 17.00 h v zasedačke na Trhovej ulici č. 2 (býv. Tatrasklo).

Prednáša Mgr. Dita Leczová, Kompas, n. o. v Trnave.

Garant: prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD., Trnavská univerzita

Rizikové faktory kardiovaskulárnych chorôb

Za výskyt srdcovocievnych ochorení sú zodpovedné aj niektoré netradičné najčastejšie sledované rizikové faktory:

Homocysteín

Aminokyselina homocysteín vzniká v organizme hlavne pri metabolizme živočíšnych bielkovín. Hladina homocysteínu v krvi závisí jednak od genetických faktorov a jednak od výživy. Zistil sa vzťah medzi zvýšenými hodnotami homocysteínu v krvi – aterosklerózou a rizikom kardiovaskulárnych chorôb (KVCH), najmä v súčinnosti s ďalšími rizikovými faktormi životného štýlu (napr. s fajčením, s nedostatkom fyzickej aktivity, s nadmernou konzumáciou alkoholu a kávy), artériovou hypertenziou a poruchou metabolizmu tukov. Homocysteín je toxický pre cievnú stenu a podporuje zrážavosť krvi. Okrem genetických faktorov hladinu homocysteínu v krvi zvyšuje aj nedostatok vitamínov skupiny B (hlavne B6, B12) a kyseliny listovej v strave. Vegetariáni, ale hlavne vegáni majú v dôsledku nedostatočného príjmu uvedených vitamínov v strave vyššie hladiny homocysteínu. Dostatočný príjem týchto vitamínov následne znižuje hladinu homocysteínu v krvi.

Homocysteín sa bežne u zdravej populácie nevyšetruje. Odporúča sa stanoviť jeho hladinu v krvi najmä u osôb s manifestnými prejavmi aterosklerózy, u ktorých chýbajú klasické rizikové faktory.

Hladina homocysteínu je zvyčajne vyššia u pacientov s dokázanou ischemickou chorobou srdca (ICHS). Možnosť, že je tiež rizikovým faktorom mnohých ďalších ochorení, najmä centrálného nervového systému (Alzheimerovej choroby, demencie, schizofrénie) je predmetom skúmania.

Pokiaľ by sa jednoznačne potvrdilo, že znižovanie hladiny homocysteínu v krvi podávaním kyseliny listovej a vitamínov skupiny B je prospešné v prevencii vzniku a rozvoja ischemickej choroby srdca, potom by doplnkové podávanie týchto látok (napr. aj prostredníctvom obohatených potravín) malo významný epidemiologický prínos.

Zápalové markery

Ateroskleróza sa v súčasnosti považuje za formu chronického zápalu. Zápalové markery v krvi, zápalový proces hrá určitú úlohu vo vzniku aterosklerózy a predpovedá vznik ischemickej choroby srdca v budúcnosti. Najsledovanejším markerom sa stal C-reaktívny proteín (CRP), ktorý sa tvorí v pečňových bunkách v akútnej fáze zápalu. Zvýšené hladiny CRP môžu znamenať zvýšené riziko ischemickej choroby srdca. Výskyt ICHS, mozgových cievnych príhod, ochorení periférnych ciev je priamo úmerný výške zvýše-

ných hodnôt CRP nezávisle od prítomnosti klasických rizikových faktorov. Koncentrácia CRP stúpa so zvyšujúcim sa vekom, so zvyšujúcim sa BMI (telesnou hmotnosťou) a u fajčiarov.

Faktory zvyšujúce zrážavosť krvi (trombogénne faktory)

Väčšinu koronárnych príhod spôsobuje zvýšená zrážavosť krvi – trombóza. Všetky faktory, ktoré majú význam pri zrážavosti krvi – tzv. trombogénne faktory (fibrinogén, CRP, albumín, počet bielych krviniek, krvných doštičiek, viskozita krvi, rýchlosť sedimentácie červených krviniek a pod.), sa spájajú s rizikom akútnych koronárnych príhod. Niektoré z týchto faktorov majú vzťah k ovplyvniteľným rizikovým faktorom životného štýlu. Napr. fajčenie úzko súvisí s hladinou fibrinogénu, počtom leukocytov, čiže ovplyvňuje systém zrážania krvi. Existuje aj úzka spojitosť medzi zápalovými a trombogénnymi faktormi.

Z uvedeného vyplýva, že správna – racionálna výživa, dostatočná pohybová aktivita, abstinencia od alkoholu a fajčenia a zvládanie stresových situácií znižujú výskyt uvedených netradičných rizikových faktorov a tým aj výskyt srdcovocievnych ochorení.

*Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave
MUDr. Viliam Damin, vedúci odboru podpory zdravia*

Podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania

Štátny fond rozvoja bývania (ŠFRB) bude od 2. januára 2009 prostredníctvom mestských úradov opäť prijímať nové žiadosti o poskytnutie podpory na rozširovanie a zveľadovanie bytového fondu vo forme úveru a nenávratného príspevku za zvýhodnených podmienok.

Prijímanie žiadostí sa uskutočňuje na základe zákona č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacích predpisov, a to: Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 432/2007 Z. z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o druhoch a výškach poskytovaných podpôr na jednotlivé účely z prostriedkov Štátneho fondu rozvoja bývania a Vyhlášky č. 582/2007 Z. z. Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky o podrobnostiach o obsahu žiadosti, o technických podmienkach a o dĺžke času uskutočnenia stavby, na ktorú sa poskytuje štátna podpora.

Podľa § 5 zákona podporu možno poskytnúť na tieto účely:

a) obstaranie bytu výstavbou, nadstavbou, vstavbou, prístavbou, prípadne prestavbou nebytového priestoru v bytovom dome, v rodinnom dome alebo v polyfunkčom dome,

b) výstavba alebo dostavba zariadenia sociálnych služieb, ktoré poskytuje starostlivosť celoročne (ďalej len zariadenie sociálnych služieb) alebo prestavba nebytového priestoru na zariadenie sociálnych služieb,

c) kúpa bytu,

d) obnova bytovej budovy,

e) výstavba nájomného bytu vrátane bytu, ktorý sa získa nadstavbou, vstavbou, prístavbou, prípadne prestavbou nebytového priestoru,

f) obnova zariadenia sociálnych služieb.

Žiadosti o poskytnutie podpory sa predkladajú na mestskom úrade príslušnom podľa miesta stavby. Fond vedie evidenciu žiadostí podľa účelu a v poradí podľa dátumu ich doručenia fondu. O poskytnutí podpory rozhodne fond do 90 dní odo dňa doručenia žiadosti obcou v sídle okresu. Ak je žiadateľom obec alebo nezisková organizácia, môže fond túto lehotu predĺžiť o 60 dní. Fond rozhodne o poskytnutí podpory podľa poradia doručených žiadostí až do vyčerpania sumy vyčlenenej v rozpočte fondu na príslušný účel a druh podpory.

Na poskytnutie podpory z prostriedkov fondu nie je právny nárok.

Podrobnejšie informácie o možnostiach získania podpory zo ŠFRB Vám poskytnú zamestnanci Mestského úradu na Trhovej ulici v Trnave, odboru stavebného a životného prostredia, referátu bývania, 2. poschodie, kancelária č. 208, tel. 033/3236208. Informácie o poskytovaní podpory nájdete aj na internetovej stránke Mesta Trnavy: www.trnava.sk a na internetovej stránke ŠFRB: www.sfrb.sk.

Lubica RAKÚSOVÁ, odbor stavebný a životného prostredia Mestského úradu v Trnave

Kedy budeme mať svadbu, miláčik?

Mestský úrad v Trnave a Matričný úrad oznamujú občanom, že v roku 2009 stanovili pre akt uzavretia manželstva nasledovné termíny:

10. januára, 24. januára, 14. februára, 28. februára, 14. marca, 28. marca, 4. apríla, 18. apríla, 16. mája, 23. mája, 6. júna, 20. júna, 4. júla, 25. júla, 8. augusta, 29. augusta, 5. septembra, 9. septembra, 26. septembra, 17. októbra, 24. októbra, 7. novembra, 21. novembra, 5. decembra, 19. decembra.

Iný termín, ako hore uvedený, nie je možné dohodnúť z dôvodu zabezpečovania ostatných akcií mesta. Akt uzavretia manželstva je potrebné dohodnúť na Mestskom úrade v Trnave – na matrike, Trhová 3, tel. č.: 32 36 182.

O spoločenskom obrade uvítanie do života sa informujte na radnici v Trnave, referát protokolu, Hlavná ulica 1, 2. poschodie, č. dv. R 32, tel. č.: 32 36 343.

Za Mesto Trnava Ing. Pavol TOMAŠOVIČ, vedúci kancelárie primátora

Psičkári, nezabudnite uhradiť daň za psa

Mesto Trnava ako správca miestnych daní oznamuje majiteľom psov, že v priebehu decembra bude zasielať oznámenia o výške a spôsobe platenia dane za psa spolu s poštovým poukazom na úhradu dane za psa. Povinnosť zaplatiť daň za psa je do 31. januára 2009.

Zaplatiť daň za psa je možné:

Prevodným príkazom na účet Mesta Trnava – DEXIA banka Slovensko a.s., pobočka Trnava, č. ú. 10002482001/5600, poštovým peňažným poukazom na menu euro, platbou v hotovosti v pokladnici Mestského úradu na Trhovej ulici 3, platobnou kartou v pokladnici Mestského úradu na Trhovej ulici 3.

Pokladničné hodiny:

pondelok: 08.00 – 11.30, 12.30 – 15.30 h	štvrtok: 08.00 – 11.30, 12.30 – 15.30 h
utorok: 08.00 – 11.30, 12.30 – 15.30 h	piatok: 08.00 – 11.30, 12.30 – 14.00 h
streda: 08.00 – 11.30, 12.30 – 16.30 h	

Kto musí podať daňové priznanie na rok 2009?

Priznanie k dani z nehnuteľnosti musia podať vlastníci nehnuteľností, ktorí v roku 2008 nadobudli novú nehnuteľnosť (napr. kúpou, dedičstvom, darovaním, a pod.) a vklad do katastra nehnuteľností sa uskutočnil do 31.decembra 2008.

Priznanie k dani z nehnuteľnosti musia podať aj vlastníci nehnuteľností, ktorí majú zmenu oproti roku 2008 – napr. zmena výmery, kolaudácia rodinného domu, zmena využitia stavby, zmena druhu či výmery pozemku, zmena výmery zastavanej plochy atď., vlastníci nehnuteľností, ktorí si budú uplatňovať nárok na zníženie dane prvýkrát v roku 2009, aj tí vlastníci nehnuteľností, ktorí si uplatnili nárok na zníženie z titulu hmotnej núdze v roku 2008, ak sú naďalej v hmotnej núdzi.

Daňové priznanie treba podať do 31. januára 2009 na tlačive, ktoré nájdete v kancelárii prvého kontaktu alebo u informátora na Mestskom úrade na Trhovej ulici, prípadne na internetovej stránke www.trnava.sk.

Vyplnené daňové priznanie možno podať osobne do podateľne na Mestskom úrade na Trhovej ulici, poštou na adresu Mestský úrad Trnava, ekonomický odbor, Trhová 3, 917 71 Trnava, osobne v kancelárii prvého kontaktu na Mestskom úrade na Trhovej ulici (v prípade potreby konzultácie)

■ KEDY treba predložiť doklad o vlastníctve – LIST VLASTNÍCTVA?

Keď podávate daňové priznanie, a keď žiadate o ZNÍŽENIE DANE.

■ KDE hľadať informácie o SADZBÁCH dane z nehnuteľností?

Vo všeobecne záväznom nariadení (VZN) o dani z nehnuteľností, ktoré bude dostupné: v Kancelárii prvého kontaktu alebo u informátora na Mestskom úrade na Trhovej ulici, na internetovej stránke www.trnava.sk, na vývesnej tabuli pred Mestským úradom na Trhovej ulici.

■ KEDY A KDE uhradiť daň?

V súvislosti so zavedením meny euro od 1. januára 2009 odporúčame naším daňovníkom, aby nevykonávali úhrady pred doručením platobných výmerov, predídu tak prípadným nezrovnalostiam súvisiacim s prepočtom na euro. Platobné výmery na daň z nehnuteľností na rok 2009 budú občanom zasielané v priebehu mesiaca jún 2009.

Po prevzatí platobného výmeru, v ktorom bude uvedená výška dane a dátum splatnosti, môžete uhradiť daň z nehnuteľností prevodným príkazom na účet mesta, platbou v hotovosti v pokladnici MsÚ, Trhová ulica 3, platobnou kartou v pokladnici MsÚ, Trhová ulica 3 alebo poštovným peňažným poukazom (vydaným na požiadanie).

Platby v hotovosti počas duálneho obehu

■ Prijímanie hotovostných platieb v pokladnici Mestského úradu na Trhovej ulici 3 počas duálneho hotovostného peňažného obehu od 1. januára 2009 do 16. januára 2009 zabezpečí Mesto Trnava v slovenskej mene aj v mene euro. Stane sa tak v súlade s ustanoveniami zákona č. 659/2007 Z.z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike.

■ Pri platení hotovosti v slovenských korunách budú prijímané bankovky, ktorých nominálna hodnota neprevyšuje štvornásobok realizovanej platby.

■ Od 17. januára 2009 budú v pokladnici mestského úradu prijímané platby len v mene euro.

Klub Priateľov Trnavy vás pozýva na literárno-hudobný adventný večer

V ŠERE TICHÁ

prezentácia poézie Bohumila Chmelíka
vo štvrtok 4. decembra o 17.00 h

v západnom krídle trnavskej radnice

Galéria Jána Koniarka

Kopplova vila

■ **4. decembra o 18.00 h Krátke české dokumentárne filmy:** Zločin menom Katyň (2006) a Lebka (2007)

■ **4. decembra o 19.15 h Koncert: SMOG**
objav podujatia Nová tvár slovenského jazzu 2006

■ **6. decembra o 17.00 h Koncert: AIRIS KVARTET (PL)**
laureát druhej ceny medzinárodného festivalu hudby v Krakove

■ **9. decembra o 19.00 h Koncert: JAKUB KOŘÍNEK**
pražský gitarista a skladateľ, víťaz súťaže New blues generation

Výstava: PODIVNÁ FIGÚRA

Médium maľby a fotografie v podaní súčasných autorov stredoeurópskeho priestoru (ČR, HU, AT, PL, SVK). Spoločným menovateľom sú figuratívne motívy.
Do 14. decembra

Synagóga, Halenárska 2

Výstava: VIDEO REFLEX

Medzinárodná výstava, prezentujúca videotvorbu deviatich autorov strednej Európy, vrátane Ruska. Zameraná na kultúrne politické a sociálne pozadie nášho regiónu.
Do 14. decembra

Kalokagatia – Centrum voľného času

■ VOLNÉ MIESTA V KRÚŽKOCH

Ešte stále máte možnosť sa prihlásiť do týchto krúžkov: Stolný tenis, Strel'ba zo vzduchovej pušky, Počítače a Šach

■ INTERNET PRE VEREJNOSŤ

Každý štvrtok od 13.00 do 16.00 h

■ **1. decembra o 9.00 h v Športovej hale v Hrnčiarovciach**

HALOVÝ FUTBAL STREDOŠKOLÁKOV

Majstrovstvá Trnavského kraja v halovom futbale stredoškolákov

■ **9. decembra o 9.00 h v Kine Hviezda SPIEVAJÚCE ZVONČEKY**

Prehliadka vianočných piesní a kolied v interpretácii detí materských škôl. Vstup voľný

■ POČÍTAČOVÉ KURZY

Dve hodiny jedenkrát do týždňa (deň a

hodina podľa dohody účastníkov kurzu).

Obsah: MS Windows, MS Word, MS Excel, Internet. Kurz A – základy, kurz B – pokročili

■ **4. decembra o 12.00 h**

PIESEŇ O MIKULÁŠOVI

A PÍESEŇ O VIANOCIACH

Okresná súťaž v speve piesne pre deti 1. – 4. ročníkov ZŠ

■ **11. decembra o 9.00 h**

VIANOČNÉ ARANŽOVANIE

Súťaž detí základných škôl vo vianočnom aranžovaní

■ **13. decembra – LUCIINA DESIATKA**

Turistické podujatie pri príležitosti sviatku sv. Lucie. Zraz o 8.20 h na železničnej stanici, odchod vlakom na Bukovú. Odtiaľ pešia turistika na chatu K – CVČ v Hrnčekovej doline

■ **15. decembra o 9.00 h**
v Športovej hale v Hrnčiarovciach
VIANOČNÝ TURNAJ V HALOVOM FUTBALE

Majstrovstvá okresu žiakov ZŠ

■ **6. decembra o 14.00 h**

FAREBNÁ SOBOTA – tvorivé podujatie
pre malých i veľkých na tému vianočné
pohľadnice a vianočná sviečka

■ **8. decembra o 10.00 h v Mestskej
športovej hale**

VIANOČNÁ ZÁBAVNO-ŠPORTOVÁ ŠOU

Súťaž žiakov trnavských ZŠ a osemročných
gymnazií. Ako hostia vystúpia Street Dance

Academy, Laci Strike, moderuje Chyno
a Jana Borovská

■ **10. decembra**

v Západoslovenskom múzeu

MALOVANÝ SEN VIANOC – vernisáž

výtvarnej súťaže žiakov prvých ročníkov ZŠ

■ **15. a 17. decembra**
na Trojičnom námestí
ŽIVÝ BETLEHEM

Kalokagatia – CVČ

v spolupráci so ZŠ Bottova

kalokagatia@post.sk, tel. 3236697

Building na Rybníkovej vás pozýva

■ **2. decembra o 19.30 – MOC A MÉDIÁ,**
beseda s Jánom Štrasserom, básnikom, ese-
jistom, textárom, publicistom a prekladate-
lom. Vstup voľný.

■ **9. decembra o 19.30 – B's Cinema**
– **CRASH** (USA, Nemecko), réžia: Paul Haggis,
hrajú: Sandra Bullock, Don Cheadle, Matt Dil-
lon, Jennifer Esposito... Podmanivá mestská
dráma sledujúca pretínanie príbehov jeho

hlavných hrdinov, pochádzajúcich z rôznych
etnických skupín. Crash odvážne skúma
šedé miesto medzi čiernou a bielou, miesto
medzi obeťou a agresorom. Projekcia filmu
s diskusiou. Vstup voľný.

■ **16. decembra o 19.30 – COFFEE HOUSE**
– Litčiť s Danielom Pastircákom, autorské
„čítačky“ a besedy o literatúre pri výbornej
káve z celého sveta.

Divadlo Jána Palárika

1. pondelok 10.00, 14.00 ■ **MACO MAŤO
HLADÁ HNIEZDO**

2. utorok 10.00, 14.00 ■ **BUDKÁČIK A DUBKÁČIK**

3. streda 10.00 14.00 ■ **OSTROV OBJAVOV**

4. štvrtok 14.00, 17.00 ■ **PEKIELKO**

A ANJELÍNKA

5. piatok 16.00 ■ **KONCERT PRE RADOSŤ**

Koncert pre deti a mládež z detských domovov

6. sobota 19.00 ■ **TRUTH STORY**

7. nedeľa 14.00, 17.00 ■ **MACO MAŤO**

HLADÁ HNIEZDO

11. štvrtok 10.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY**

GARBO – VEREJNÁ GENERÁLKA

11. štvrtok 19.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY**

GARBO – PREDPREMIÉRA

12. piatok 18.00 ■ **Vyhlasenie**

najlepšího športovca roka – TTSK

13. sobota 19.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY**

GARBO – PREMIÉRA

14. nedeľa 19.00 ■ **VIANOČNÁ DIVADELNÁ
KAVIAREŇ – ZRKADLOVÁ SIEŇ**

15. pondelok 19.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY
GARBO**

10.00 ■ **MACO MAŤO HLADÁ HNIEZDO**

16. utorok 19.00 ■ **VŠETKO O MUŽOCH**

17. streda 10.00 ■ **AMERIKA**

10.00 ■ **CYMBELIN**

18. štvrtok 19.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY
GARBO**

19. piatok 10.00 ■ **800 MÍL PO AMAZONKE**

20. sobota 19.00 ■ **BOLA RAZ JEDNA**

DEDINA – ŠTÚDIO

21. nedeľa 18.00 ■ **ANIMÁTOR ROKA 2008**

– TTSK

28. nedeľa 16.00 ■ **PEKIELKO A ANJELÍNKA**

29. pondelok 19.00 ■ **800 MÍL PO AMAZONKE**

30. utorok 19.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY**

GARBO

Západoslovenské múzeum

Hlavná budova, Múzejné námestie

Expozície:

Archeológia, Gotická Trnava, História mesta, Ázijské umenie, Kampanologická expozícia, Oratórium, Ľudová hrnčina, Ľudový odev západného Slovenska, Príroda Malých Karpát, Krása zašlých čias

■ ŠTEFAN CYRIL PARRÁK – TRNAVSKÝ ZBERATEĽ

nová expozícia

■ SAKRÁLNE PAMIATKY

Reinštalácia expozície

Výstavy:

■ EURO A PENIAZE MINULOSTI

Vernisáž bude vo štvrtok 29. januára o 16.30 h

do 15. septembra 2009

■ PAVOL BOHUNICKÝ

Autorská výstava trnavského fotografa vernisáž v piatok 7. novembra o 16.00 h do 1. 2. 2009

■ TRNAVSKÁ PALETA

Súťažná prehliadka neprofesionálnych výtvarníkov do 19. 1. 2009

■ BONART

Oksana Lukomska, Mykola Byloshytsky, Dave Mc Red do 15. 1. 2009

■ TERČE SPOLKU TRNAVSKÝCH OSTROSTRELCOV

do 31. januára 2009

■ TRNAVA VO VÝTVARNOM UMENÍ

Obrazy z umeleckej zbierky ZsM do 31. decembra

■ MIKULÁŠ SCHNEIDER TRNAVSKÝ UMELEC NÁRODA

do konca roka 2008

■ ZAVIATE ČASOM

Výstava skamenelín z paleontologickej zbierky múzea do 30. marca 2009

■ ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

december '08: Keramické formy na pečenie zo zbierky Š. C. Parráka

január '09: Pamätné mince

Podujatia:

■ VÝTVARNÉ DIELNE MALUJEME NA KAMENE

Pre deti materských škôl a žiakov I. stupňa základných škôl
Na objednanie

■ KVÍZ O HISTÓRII TRNAVY

Pre žiakov II. stupňa základných škôl
Na objednanie

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

Expozície:

PAMÄTNÁ IZBA MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO, DEJINY CIRKEVNÉHO HUDBNÉHO SPOLKU, DVORANA SLÁVY DOBRA

■ ETUDY Z DREVA

Výstava hlavolamov spojená s hrou prevzatá z Lesnickeho a drevárskeho múzea vo Zvolene do 31. decembra

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY – OLÁHOV SEMINÁR

Námestie sv. Mikuláša 10

■ EX LIBRIS A SUPRALIBRIS

zo zbierok ZsM v Trnave, do 28. februára 2009

■ WILLIAM SCHIFFER

ŽIVOT A DIELO SOCHÁRA A MEDAILÉRA

■ AJ KEĎ SA VŠETKO MINIE, MY NIE

Dlhodobá výstava v spolupráci so SSV

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

■ **1. decembra o 9.30 h**

SÚČASNÁ SLOVENSKÁ LITERATÚRA PRE DETI A MLÁDEŽ

Celoslovenský seminár určený knihovníkom, ktorí sa venujú práci s deťmi a mládežou. Lektorky: Mgr. Timotea Vráblová, PhD. a PhDr. Zuzana Stanislavová, CSc. Súčasťou podujatia bude aj predajná výstava kolekcie detskej literatúry z vydavateľstva Matice slovenskej v Martine.

hudobné oddelenie KJF v Trnave

■ **3. decembra o 17.00 h**

PERLY V PRSTENI – Prezentácia knihy Margaréty Partelovej – kytica básní, venovaných dominantám, pamiatkam a zákutiam jubilujúcej Trnavy.

čítareň KJF v Trnave

■ **9. decembra o 10.00 h**

MEDZINÁRODNÝ LITERÁRNY FESTIVAL JÁNA SMREKA

TVÁROU V TVÁR – Po ôsmykrát sa v Trnave predstavia umelci z celého sveta. Bude to výzva pre študentov gymnázia pochváliť sa svojimi básnickými prvotinami. Hlavný organizátor je občianske združenie Svetový kongres básnikov.

čítareň KJF v Trnave

■ **10. decembra o 17.00 h**

ČIERNI A BIELI – Prezentácia najnovšej knižky Ladislava Šmidáka. Autor po svojich zbierkach poľovníckych poviedok (Zopár ošúchaných nábojov, Stromy našej mladosti, Zachovanie rodu) a knižke poviedok o Trnave (Trnavské zvony) predstaví zbierku poviedok s rómskou tematikou.

čítareň KJF v Trnave

ADVENTNÉ PODUJATIA PRE DETI A MLÁDEŽ

■ **KOLEDY A TRADIČIE** – Rozprávanie, spev, počúvanie kolied z fonotéky knižnice. Záujemcovia o kolektívnu návštevu si môžu dohodnúť termín v hudobnom oddelení (tel. 033/55 11 590)

■ **12. decembra o 10.00 h**

ROZPRÁVOČKY KVAPKY JANKY

Prezentácia knižnej novinky za účasti autorky Anny Varadinovej a ilustrátorky Jany Dallosovej.

oddelenie pre deti

■ **12. decembra o 15.00 h**

ADAMÁCI V KNIŽNICI – Predvianočné stretnutie členov Asociácie detí a mládeže s vnútorným a telesným ochorením.

oddelenie pre deti

■ **18. decembra o 10.00 h**

VIANOČNÝ ČAS PRICHÁDZA K NÁM ZAS

Stretnutie z cyklu Maličky a mamičky, venované deťom v predškolskom veku.

oddelenie pre deti

VIANOČNÁ TVORIVÁ DIELŇA

■ **5. decembra o 15.00 h**

Vlastnoručne vyrobené vianočné pozdravy potešia našich najbližších najviac.

■ **11. decembra o 15.00 h**

Prípravy na Vianoce. Prekvapte svojich milých peknou ozdôbkou.

■ **19. decembra o 15.00 h**

Čas Vianoc sa blíži. Porozprávajme sa a prečítajme si o nich.

oddelenie pre deti

■ **LUPIENKY Z JABLONÍ**

Pisomná literárna súťaž pre deti k 80. výročiu narodenia básnika Milana Rúfusa. Súťažné otázky nájdete v oddelení pre deti a na pobočkách Prednádražie, Vodáreň, Modranka a Tulipán. Súťaž trvá do konca decembra.

Výpožičný čas počas vianočných sviatkov
Hlavná budova, Rázusova ul. 1:

24. – 28. 12. zatvorené, 29. – 30. 12. 8.00 – 16.00, 31. 12. zatvorené, 1. 1. 2009 zatvorené, 2. 1. 2009 8.00 – 16.00, 3. 1. 2009 8.00 – 12.00, 5. 1. 2009 8.00 – 16.00, 6. 1. 2009 zatvorené
Pobočky Modranka, Prednádražie, Tulipán, Vodáreň a hudobné oddelenie na Ul. M. Schneidera Trnavského budú od 22. decembra 2008 do 7. januára 2009 zatvorené.

Program kina Hviezda

1. 12. ■ KARAMAZOVCI
17.30 a 19.30 h
2. 12. ■ FILMOVÝ KLUB
3. – 4. 12. ■ KONEČNE SPOLU
17.30 a 19.30 h
5. – 7. 12. ■ CINKA PANNA, 17.30 a 19.45 h
8. 12. ■ CESTA DO STREDU ZEME, 19.30 h
9. 12. ■ FILMOVÝ KLUB
10. 12. ■ IMPROLIGA, 16.00 h
10. 12. ■ TEMNÝ RYTIER, 20.00 h
11. 12. ■ VÁCLAV NECKÁŘ A SKUPINA BACILY
19.00 h
12. – 15. 12. ■ AKO UKRADNŮŤ NEVESTU
17.30 a 19.30 h
16. 12. ■ FILMOVÝ KLUB
17. – 18. 12. ■ DOSTAŇTE AGENTA SMARTA
17.12. o 17.30 a 19.30 h, 18.12. iba o 15.30 h
18. – 22. 12. ■ HIGH SCHOOL MUSICAL 3: POSLEDNÝ ROK
18. 12. o 17.30 a 19.30 h, 19. – 21. 12 o 15.30 a 19.30 h, 22. 12. o 17.30 a 19.30 h
19. – 21. 12. ■ MAMA MIA, 17.30 h
23. 12. ■ MAX PEYNE, 17.30 a 19.30 h
24. 12. NEPREMIETAME
25. – 28. 12. ■ MAX PEYNE, 17.30 19.30 h
29. – 30. 12. ■ MOJE ČUČORIEDKOVÉ NOCI
17.30 a 19.30 h

DETSKÉ PREDSTAVENIA

Začiatok predstavenia o 15.30 h, v nedeľu aj o 13.30 h

6. – 7. 12. ■ ZABUDNUTÝ OSTROV

13. – 14. 12. ■ HORTON
20. – 22. 12. ■ WOLL – E
20. – 21. 12. iba o 13.30 h, 22. 12. o 13.30 a 15.30 h
23. 12. ■ KUNG FU PANDA, 15.30 h
25. – 28. 12. ■ KUNG FU PANDA
15.30 h; 28. 12. aj o 13.30 h

FILMOVÝ KLUB – NAKO TRNAVA

www.naoko.sk

2. 12. o 18.00 h ■ PÁSMO ŠTUDENSKÝCH FILMOV, réžia: Dušan Hanák, Ello Havetta, Juraj Jakubisko
Poklady slovenského filmu
2. 12. o 20.00 h ■ KATYŇ, réžia: Andrzej Wajda Projekt 100 – 2008
9. 12. o 18.00 h ■ SLNKO V SIETI, réžia: Štefan Uher Poklady slovenského filmu
9. 12. o 20.00 h ■ 4 MESIACE, 3 TÝŽDNE, 2 DNI, réžia: Cristian Mungiu
Projekt 100 – 2008
16. 12. o 18.00 h ■ PANNA ZÁZRAČNICA, réžia: Štefan Uher Poklady slovenského filmu
16. 12. o 20.00 h ■ DARJEELING S RUČENÍM OBMEDZENÝM, réžia: Wes Anderson

**21. decembra o 19.00 h
v Katedrále sv. Jána
Krstiteľa
VIANOČNÝ KONCERT
SPEVÁCKEHO ZBORU TIRNAVIA**

Mesto Trnava
Rímskokatolícka cirkev
Evanjelická cirkev a. v.

vás pozývajú na **EKUMENICKÉ DNI**

Nedeľa 18. januára 2009 o 18.00 h

Ježiutský kostol – úvodná pobožnosť

Nedeľa 25. januára 2009 o 18.00 h

Evanjelický kostol – záverečná pobožnosť

**Divadelné štúdio DISK
18. decembra o 20.00 h**

NÁDYCH

!!! premiéra !!!

Autori: B. Uhlár a kol. DISK

Režisér: Blaho Uhlár

reprízy: 29. 1. a 26. 2. 2009

VIANOCE V TRNAVE

MIKULÁŠ IDE TRNAVOU

❖ **5. decembra – piatok o 17.00 h**
Strelecká ulica – Hlavná ulica – radnica

❖ **6. decembra – sobota**
10.00 h hudobná skupina Druhý dych
11.00 h spevácky zbor BRADLAN

❖ **7. decembra – nedeľa**
10.00 h spevácky zbor DIAMANT

11.00 h Dorotkovci

❖ **10. decembra – streda**
14.30 h ZŠ Gorkého
15.00 h MŠ Modranka
15.30 h ZŠ J. Bottu
16.00 h MŠ Limbová
16.30 h Martin Jakubec

❖ **11. decembra – štvrtok o 19.00 h**
v kine Hviezda
VÁCLAV NECKÁŘ A SKUPINA BACILY

❖ **12. decembra – piatok**
14.30 h MŠ Ľudová
15.00 h MŠ Jiráskova
15.15 h MŠ Čajkovského
15.30 h MŠ Botanická
16.00 h Martina Ondrejková a hostia
17.00 h Seredský dixieland Band

❖ **13. decembra – sobota**
10.00 h spevácky zbor Ježi
11.00 h Chudobovci, Oravská Lesná

❖ **14. decembra – nedeľa**
10.00 h folklórne súbory
Drienka a Trnavček
11.00 h Mladý Heligón, Rabčice

❖ **15. decembra – pondelok**

14.30 h ZŠ K Mahra
15.00 h MŠ Beethovenova
15.15 h ŽIVÝ BETLEHEM – Kalokagatia
– Centrum voľného času, ZŠ J. Bottu
15.30 h MŠ Ružindolská
16.00 h ZŠ Atómová
16.30 h spevácky zbor TRINITAS
17.00 h Old Boys Jazz Band

❖ **16. decembra – utorok**

14.30 h MŠ T. Tekela
15.00 h MŠ Vajanského
15.30 h MŠ K. Mahra
16.00 h MŠ Meduška
16.30 h Nebeská muzika, Terchová
17.00 h folklórny súbor Modrančanka

19.00 h arTown 2008 v mestskej veži
výstava DAGMARIÁN JANOVARGA

❖ **17. decembra – streda**

14.30 h ZŠ Spartakovská
15.00 h ZŠ Námestie SUT
15.30 h MŠ Hollého
16.00 h ŽIVÝ BETLEHEM – Kalokagatia
– Centrum voľného času, ZŠ J. Bottu
16.30 h spevácky zbor Cantica nova
17.00 h skupina LPS

❖ **18. decembra – štvrtok**

14.30 h MŠ Narcisová
14.45 h MŠ Hodžova
15.00 h MŠ Okružná 19
15.15 h ŽIVÝ BETLEHEM – Kalokagatia
– Centrum voľného času, ZŠ J. Bottu
15.45 h ZŠ A. Kubinu
16.30 h hudobná skupina ALLEGRO
17.30 h hudobná skupina
KARPATSKÉ HORKÉ

❖ **19. decembra – piatok**

14.30 h ZŠ Vančurova
15.00 h MŠ Murgašova
15.30 h MŠ Spartakovská
16.00 h MŠ Okružná 27
16.30 h spevácky zbor TULIPÁNČI
17.00 h VRBOVSKÉ VRBY

❖ **20. decembra – sobota**

10.00 h spevácky zbor KOPANČÁRI
11.00 h spevácky zbor TIRNAVIA

❖ **21. decembra – nedeľa**

10.00 h Špačinčanka
11.00 h spevácky zbor KRUHY

❖ **22. decembra – pondelok**

15.00 h Detský domov Trnava,
Botanická ul.
15.30 h ZUŠ M. Schneidera Trnavského

16.15 h vokálna skupina FRAGILE

**17.00 h ODOVZDANIE VÝŤAŽKU
Z PREDAJA VARENÉHO VÍNA**

**17.15 h PRIJATIE BETLEHEMSKÉHO
SVETLA**

17.30 h KRUPANSKÍ ČRPÁCI

❖ **31. decembra – streda o 22.00 h
na Trojičnom námestí**

SILVESTER TRNAVA 2008
ROZLÚČKA SO STARÝM ROKOM

❖ **1. januára – štvrtok o 00.00 h
OHŇOSTROJ**

❖ **1. januára – štvrtok o 16.00 h
v sále Marianum**

NOVOROČNÝ KONCERT
účinkuje TRNAVSKÝ KOMORNÝ
ORCHESTER

CHARITATÍVNE PODUJATIA

❖ **MIKULÁŠ V DOMOVE DŔCHODCOV
v stredu 10. decembra**

❖ **PREDAJ VARENÉHO VÍNA
na Trojičnom námestí**

5. – 17. decembra od 15.00 do 18.00 h
Podujatie pod záštitou primátora
mesta Trnava. Výťažok z predaja bude
použitý na charitatívne účely

❖ **PRIMÁTORSKÝ RADNIČNÝ ČAJ
na Trojičnom námestí
18., 19. a 22. decembra
od 16.00 do 17.00 h**

❖ **PRIJATIE BETLEHEMSKÉHO SVETLA
a odovzdanie výťažku z predaja
vareného vína
na Trojičnom námestí
v pondelok 22. decembra o 17.00 h**

❖ **ZBIERKA TRVANLIVÉHO
VIANOČNÉHO PEČIVA PRE OSAMELÝCH
A BEZDOMOVCOV**

8. – 22. decembra
denne od 8.00 do 17.00 h v Katolickej
jednote Slovenska na Novosadskej ulici

❖ **ŠTEDRÁ VEČERA PRE OSAMELÝCH
A BEZDOMOVCOV**

23. decembra od 13.00 do 16.00 h
Katolícka jednota Slovenska

❖ **VIANOČNÝ KONCERT
23. decembra o 19.00 h
v sále Marianum**

J. S. Bach: Vianočné oratórium
Dobrovoľné vstupné bude venované
Hospicu Svetlo v Trnave

OKOJNÉ A KRÁSNE VIANOCE,
VESELÚ SILVESTROVSKÚ ZÁBAVU
A VEĽA ŠŤASTIA I ZDRAVIA
V NOVOM ROKU 2009

PRAJE VÁM VŠETKÝM
MESTO TRNAVA

Novinky z radnice nájdete aj na www.trnava.sk

NOVINKY Z RADNICE – informačný mesačník mesta Trnava. IČO: 00313114. Šéfredaktor: Ing. Pavol TOMAŠOVIČ, tlačový tajomník. Redaktorka: Elena Ursinyová. Grafická úprava: Andrej Grossmann. Redakcia: Radnica, Hlavná 1, 917 71 Trnava. Číslo telefónu: 033/32 36 348. E-mail: pavol.tomasovic@trnava.sk, elena.ursinyova@trnava.sk. Registračné číslo: A 2003/17145. Náklad 5 000 ks. Redakcia nevyžiadané rukopisy a fotografie nevracia. Tlač: B-print, Dedinská 28 Trnava.